

Deprem felaketi konusunda yapılan çalışmaların tüm yönleriyle incelenerek alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla kurulan Meclis Araştırması Komisyonu'nun raporu...

[Sonraki sayfa >>](#)

(10/66, 67, 68, 69, 70) Esas Numaralı Meclis

Araştırması Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

(10/66, 67, 68, 69, 70) Esas Numaralı 23.12.1999

Meclis Araştırması Komisyonu

Sayı : A.01.1.GEÇ.10/66,67,68,69,70-93

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Ülkemizde meydana gelen deprem felaketi konusunda yapılan çalışmaların tüm yönleriyle incelenerek alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunun 27.8.1999 tarihli birleşiminde alınan karar doğrultusunda kurulan Meclis Araştırması Komisyonumuz çalışmalarını tamamlamış ve rapor Ek 4'te sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Saygılarımla.

Atilla Mutman

İzmir

Komisyon Başkanı

I - BAŞLANGIÇ

17 Ağustos 1999 Salı günü saat 03.02'de Marmara Bölgesi'nde, Türkiye'nin batı ve ortasında bulunan bütün yerleşim alanlarında hissedilen 7.4 büyüklüğünde büyük bir deprem meydana gelmiştir. Kuzey Anadolu fayının batı bölümünde oluşan deprem, özellikle Karamürsel, Gölcük, Değirmendere, Yalova, Adapazarı, Kocaeli, Düzce, Bolu, İstanbul, Bursa, Zonguldak ve Eskişehir'i kapsayan çok geniş bir alanı etkilemiştir. Bu coğrafyada çok sayıda yapıların yıkılmasına ya da ağır hasar görmesine, binlerce insanın hayatını kaybetmesine, on binlerce insanın yaralanmasına, yüz binlerce insanın da evsiz kalmasına neden olmuştur. İzmit Körfezi ile Düzce arasında yaklaşık 130 km uzunluğunda yüzey kırığı oluşturmuş olan bu deprem, yöredeki sanayi tesis ve alanlarında önemli zararlara neden olmuştur.

II - KOMİSYONUN KURULUŞU

17 Ağustos 1999 tarihinde meydana gelen deprem sonrasında; Türkiye Büyük Millet Meclisinde grupları bulunan siyasi partilere mensup milletvekillerinden; Fazilet Partisi Sakarya Milletvekili Cevat Ayhan ve 47 Arkadaşının 10/66, Demokratik Sol Parti İzmir Milletvekili Atilla Mutman ve 33 arkadaşının 10/67, Milliyetçi Hareket Partisi Erzurum Milletvekili İsmail Köse ve 20 arkadaşının 10/68,

Doğru Yol Partisi Grup Başkanvekilleri Ankara Milletvekili Saffet Arıkan Bedük ile İçel Milletvekili Turhan Güven'in 10/69 ve Anavatan Partisi Grup Başkanvekilleri Kastamonu Milletvekili Murat Başesgioğlu, Bartın Milletvekili Zeki akan ile Denizli Milletvekili Beyhan Aslan'in müşterek imzalı 10/70 Esas numaralı, Anayasanın 98 inci ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 104 ve 105 inci maddeleri uyarınca Meclis Araştırması istemlerine ilişkin nergeleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunun 27.08.1999 tarihli 59 uncu birleşiminde görüşülerek kabul edilmiştir.

Genel Kurulun aynı toplantısında kabul edilen önergeler doğrultusunda kurulan Komisyon yeliklerine Anavatan Partisinden Eskişehir Milletvekili Yaşar Dedek ile Kocaeli Milletvekili Sefer Ekşi, Demokratik Sol Partiden İstanbul Milletvekili Fadlı Ağaoğlu, İzmir Milletvekili Atilla Mutman ile Yalova Milletvekili Hasan Suna, Doğru Yol Partisinden Bursa Milletvekili Teoman zalp ile Sakarya Milletvekili Nevzat Ercan, Fazilet Partisinden Ankara Milletvekili Zeki elik, İstanbul Milletvekili Abdülkadir Aksu ile Muş Milletvekili Sabahattin Yıldız ve Milliyetçi Hareket Partisinden de Bolu Milletvekili Ersoy zcan, Kocaeli Milletvekili Cumali Durmuş ve Sakarya Milletvekili Osman Fevzi Zihnioğlu seçilmişlerdir.

Aynı birleşimde, kurulan Komisyonun 13 üyeden oluşması, 3 aylık görev sresinin Başkan, Başkanvekili, sözcü ve katip ye seçimini takiben başlaması ve gerektiğinde Ankara dışında da çalışmalar yapması kararlaştırılmıştır.

Konunun nemi açısından Genel Kurulda yapılan ye seçimini takiben aynı gün toplanan Komisyon yeleri; yaptıkları seçim sonucunda; Başkanlığa İzmir Milletvekili Atilla Mutman'ı, Başkanvekilliğine Bursa Milletvekili Teoman zalp'ı, Szclğe Ankara Milletvekili Zeki elik'i ve Katip yeliğe de Kocaeli Milletvekili Sefer Ekşi'yi seçmişlerdir.

Komisyon, Başkanlık Divanı seçimini takiben devam eden toplantısında; Türkiye Büyük Millet Meclisinin 28.09.1999 tarihinden itibaren tatile gireceğini dikkate alarak; Marmara bölgesinde meydana gelen, gerek can ve gerekse mal kaybı bakımından şimdiye kadar ülkemizin yaşadığı en büyük felaket olarak nitelenen bu deprem sonrasında; ülke olarak içine düştüğümüz bu olumsuzluklarla bir daha karşılaşmamamız için neler yapılması gerektiği hususunda sürdüreceği çalışmalarının kesintiye uğramaması için, Genel Kurul'dan tatilde de çalışmalarını sürdürebilmek için izin istemeyi kararlaştırmıştır. Komisyonun bu isteği, Genel Kurul tarafından kabul edilmiş ve Komisyon alışmaları tatilde de devam etmiştir.

III - KOMİSYONUN ALIşMA SÜRESİ

Türkiye Büyük Millet Meclisinin 27.08.1999 Cuma günü yaptığı 59 uncu birleşimde 648 sayılı, lkemizde Meydana Gelen Deprem Felaketi Konusunda Yapılan alışmaların Tüm Yönleriyle İncelenerek Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla bir Meclis Araştırması Komisyonu kurulmasına dair kararı ile kurulan Komisyonun alışma süresi üç ay olarak belirlenmiştir.

alışmalarını üç ay içinde tamamlayamayan Komisyon; Genel Kurul'dan, içtüzüğün 105 inci maddesi gereğince süre bitimi olan 28.11.1999 tarihinden itibaren bir aylık ek süre istemiştir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu 17.11.1999 tarih ve 21 inci birleşiminde aldığı karar gereğince, Komisyonun alışma süresini 28.11.1999 tarihinden geçerli olmak üzere bir ay uzatmıştır.

IV - GENEL BİLGİLER

1 - Deprem Nedir, Nasıl Oluşur:

Dünyamız 6371 km yarıçapında dıştan içe doğru yerkabuğu, manto ve çekirdek olarak adlandırılan katmanlardan oluşur.

Yerküremiz uzayda sürekli bir hareketlilik gösterdiği gibi kendi içinde de hareketlidir. Derinlik arttıkça sıcaklığı artan yer içinde büyük boyutlu ısı akımları (konveksiyon akımları) vardır. Bu akımlar yeryüzünü kaplayan katı ve kırılğan litosfer parçalarının (levha) hareket etmesine neden olmaktadır. Bu hareket sırasında levhalar birbirinden koparlar, birbirini sıyırlar ya da birbirlerine çarparlar. levhalar üç tür sınırla birbirinden ayrılmışlardır.

1. Uzaklaştıran sınırlar Atlantik Okyanusu sırtı
2. Yaklaştıran sınırlar Girit dalma-batma zonu
3. Yanal atımlı sınırlar Kuzey Anadolu fayı

Levha sınırındaki hareket değeri yılda 25 cm. kadar ulaşabilmektedir. Bu devingenlik ve değişim yeryüzünü kaplayan yerkabuğunda deformasyonlara, gerilme birikimlerine ve giderek kırılmalara neden olmaktadır. İşte bu kırılmalar ve var olan kırıklar boyunca oluşan yer değiştirmeler depremlerin oluşmasını sağlamaktadır. Deprem yerkabuğunun kırılması ya da var olan bir kırık fay boyunca hareket etmesi işlemidir. Deprem kaynağı ya da fay olarak adlandırdığımız bu yerkabuğu kırıkları boyunca oluşan hareketler sırasında sismik dalgalar oluşur ve çevreye yayılarak deprem dalgalarını oluştururlar. Levha hareketleri sonucunda dünyada her yıl çeşitli büyüklüklerde ortalama 12 milyon deprem olmaktadır. Bu depremlerin bir bölümü insanların hissetmediği küçük depremlerdir.

Yerkürenin oluşumunun başlangıcından bu yana var olan deformasyonlar ve depremler, yerküre ömrünün sonuna kadar var olacaklardır. O halde, insana düşen görev onun özelliklerini anlamak, konutlarını sağlam yapmak ve onu önceden kestirip gerekli önlemlerini almaktır.

2 - Deprem (Sismik) Kaynakları :

Yer sürekli olarak titreşmektedir. Bu titreşimlerin kaynakları doğal ya da doğal olmayan yollardan oluşmaktadır. Titreşimlerin genlikleri bir kaç mikrondan on santimetreye kadar, periyotları ise birkaç yüz devir/saniyeden (Hertz) birkaç saatlik değerlere ulaşır. Titreşimleri oluşturan sismik kaynakları şu şekilde sınıflayabiliriz.

Sismik Kaynaklar

<u>Doğal Olaylar</u>	<u>İnsan Tarafından Oluşturulan Olaylar</u>
Tektonik Depremler	Denetimli Olaylar
Volkonik Depremler	- Patlama
Çöküntü Depremler	- Endüstriyel Gürültü
Mikro Sarsıntılar	- Sıvı Yükleme kökenli depremler

3 - Deprem (Sismik) Dalgaları :

Depremi oluşturan faylanma ile birlikte kaynaktan çeşitli türde sismik dalgalar yayılır. Bunlar boyuna dalgalar, enine dalgalar ve yüzey dalgalarıdır. Boyuna dalgalara P dalgası da denmektedir. P dalgaları yayılma doğrultusuna koşut yönde parçacık hareketi oluştururlar. S dalgası olarak da adlandırılan enine dalgalar, yayının doğrultularına dik yönde parçacık hareketine neden olurlar ve sıvı ortamda yayılmazlar. Yapılarda en fazla hasara S dalgaları neden olurlar. S dalgalarının hızı P dalgalarından yavaştır. S dalgaları yatay (SH) ve düşey (SV) yönde polarize olurlar. Love ve Rayleigh dalgaları olarak iki bölüme ayrılan Yüzey dalgaları yeryüzünde en büyük genlikle oluşurlar ve derinlikle azalır. S dalgalarından sonra gelen bu dalgalar yakın depremlerde S dalgaları gibi yıkıcı özelliktedir. Oluşturdukları parçacık hareketleri yayılma doğrultusuna diktir.

Depremler $\blacklozenge$ sismograf $\blacklozenge$ adı verilen aletler tarafından kaydedilir. Sismografların yer hareketini büyütme yetenekleri amaca göre değişebilmekte, gerektiğinde bir milyon kez büyütme elde edilebilmektedir. P dalgaları sismografda S dalgalarına göre daha önceden gelir en son yüzey dalgaları ulaşır.

Deprem Parametreleri:

1. Oluş zamanı: Fiziksel anlamda oluş zamanı fay üzerinde ilk kırılmanın olduğu an.
2. Episantr Koordinatı: Deprem odak noktasının yeryüzündeki izdüşümünün (episantr) enlem ve boylam cinsinden koordinatıdır.
3. Odak Derinliği: Depremi oluşturan ilk kırılmanın başladığı yeraltı noktasına depremin odak noktası (hiposantr) ve bu noktanın yeryüzünden olan derinliğine de odak derinliği denir.
4. Deprem büyüklüğü (Manyitüd); Sismograflarda izlenen deprem kayıtlarının genliklerinden hesaplanan Büyüklük $\blacklozenge$ Manyitüd $\blacklozenge$ adı verilen bir ölçek geliştirilmiştir. (C.Rivter 1935) Bu ölçeğin yararı, depremin ölçüsünü gözlemlerimizden ve hasar durumundan bağımsız olarak saptayabilmektedir. Büyüklük ölçeği logaritmiktir. Odak noktasından 100 Km uzaklıkta bulunan özel nitelikli bir sismoğrafın kaydettiği yer hareketinin genliğinin mikron cinsinden değerinin logaritması, M=Richter Büyüklüğü olarak tarif edilir.
4. Depremlerin Büyüklük, Uzaklık ve Derinliklerine Göre Sınıflanması:

Depremler büyüklük, odak derinliği ve uzaklık ölçülerine bağlı olarak aşağıdaki gibi sınıflanabilirler.

<u>Büyüklük</u>	<u>Büyüklük Sınıflaması</u>
M = 7	Büyük Deprem
5 = M < 7	Orta Büyüklükteki Deprem
3 = M < 3	Küçük Deprem
1 < M < 3	Mikro-Deprem
M < 1	Küçük-Mikro Deprem
<u>Derinlik (Km)</u>	<u>Derinlik Sınıflaması</u>
H = 60	Sığ Deprem
60 < H = 300	Orta Derin Deprem
H > 300	Derin Deprem
<u>Uzaklık d (Km)</u>	<u>Uzaklık Sınıflaması</u>
D < 100	Yerel Deprem
100 = D = 1000	Yakın Deprem
1000 = D = 5000	Bölgesel Deprem
D > 5000	Uzak Deprem

Normal koşullarda insanlar yerel uzaklıkta olmak koşuluyla, büyüklüğü en az 2 $\blacklozenge$ ye kadar olan depremleri algılayabilmektedirler. Daha küçük depremler ise yüksek duyarlıklı sismograflarla algılanmakta ve kaydedilmektedir.

Türkiye $\blacklozenge$ nin Deprem Açısından Dezavantajı:

İnsanlar için fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplar meydana getiren, yaşamı durdurarak veya kesintiye uğratarak, toplulukları etkileyen doğal olayların başında Depremler gelmektedir.

Ülkemiz jeolojik ve topoğrafik yapısı nedeniyle büyük can ve mal kayıplarına yol açan deprem felaketleriyle sık sık karşılaşan ülkelerin başında gelmektedir.

Son 60 yıl içerisinde ülkemizde meydana gelen doğal afetlerin yol açtığı yapı hasarları istatistikleri dikkate alındığında hasarın % 62'sinin depremler nedeniyle meydana geldiği görülmektedir.

Türkiye bir deprem ülkesidir. Ve yeryüzünün en aktif deprem kuşaklarından birisi olan Akdeniz-Alp-Himalaya deprem kuşağı içerisinde bulunmaktadır.

17 Ağustos deprem öncesine kadar son 99 yıl içerisinde ülkemizde kayıtlara geçen, hasar yapan 146 deprem olmuş ve bu depremler nedeniyle 65.882 yurttaşımız hayatını kaybetmiştir. Yine bu depremler nedeniyle 128 bin yurttaşımızın yaralandığı ve 540 bin yapının yıkıldığı veya ağır hasar gördüğü tahmin edilmektedir.

Bayındırlık ve İskân Bakanlığı tarafından hazırlattırılan ve Bakanlar Kurulunun 18.04.1996 tarih ve 96/8109 sayılı kararı ile yürürlüğe giren, Türkiye'nin deprem bölgelerini gösteren harita incelendiğinde, ülkemizin % 96'sının farklı oranlarda deprem tehlikesine sahip bölgeler içerisinde yer aldığı görülmektedir. Bu geniş deprem kuşağının % 66'sı da aktif fay hatları ile kaplıdır. Bir başka deyişle; aralarında nüfusu bir milyonun üzerinde olan 11 büyük kentimiz de dahil olmak üzere, ülke nüfusunun % 70'inin ve büyük sanayi tesislerinin % 75'inin kurulmuş bulunduğu bu bölgelerde, her an büyük bir deprem meydana gelmesi olasılığı yüksektir. Depremin yol açtığı zararlar, yıllık toplam millî gelirin % 0,7 kayıp yaratmakta, bu da kalkınma hızını yaklaşık bir puan geriye çekmektedir.

Deprem Çalışmaları:

Deprem zararlarının azaltılması çalışmaları günümüz teknolojisinde iki esas kategoride yapılmaktadır.

- Deprem tehlikesinin ve riskinin belirlenmesi .
- Yerleşme ve yapılaşmada deprem güvenliğinin sağlanması.

Bu iki konu, birbirine paralel, eşzamanlı geliştirilip, etkili yürütüldüğü takdirde çalışmalar yararlı sonuçlar verecektir. Deprem tehlikesinin belirlenmesindeki ilk aşama, depremlerin ülke çapında kayıt edilerek parametrelerinin saptanması yani deprem veri bazının oluşturulmasıdır.

Türkiye'de deprem sorununun önemiyle orantılı somut bir deprem politikası bulunmaması nedenlerini irdelerken önce, geçmiş yıllarda yapılan deprem araştırma çalışmalarına ve kurumsal yapılaşmadaki hızlı değişikliklere kısaca bakmak gerekir.

Kurumsal Yapılanmalar:

Türkiye'de ilk sismograf 1912'de Agamemnone tarafından Obervatoire Royal de Constantinople'de kurulmuş ve daha sonra 1935 yılında İstanbul'da Kandilli Sismoloji İstasyonu'nun kurulması ile başlatılmışsa da, bu çalışmalar ülke çapında deprenselliğin belirlenmesi amacıyla ve sistematik bir düzenleme içinde yürütülmemiştir.

1962 yılında World Wide Standart Seismic Network'una (WWSSN) ait 1. sınıf bir istasyon İstanbul Teknik Üniversitesinde ve takiben Raman, Kastamonu, Çine, Ankara'da 2. sınıf istasyonlar kurulmuştur.

1969 yılında Millî Eğitim Bakanlığı, Kandilli Rasathanesi Sismoloji Bölümü İngiltere Global Seismology Unit işbirliği ile Marmara Denizi yöresinde Kuzey Anadolu Fay Zonu batı ucunda MARNET (Radio-linked) örüsünü kurmaya başlamıştır.

1974 yılından itibaren ise eski İmar ve İskân Bakanlığı na bağlı Deprem Araştırma Enstitüsü tarafından, ülke ölçeğinde Kuvvetli Yer Hareketi İvme Kaydedicileri Ağı kurulmaya başlanmıştır.

1984 yıllarında Millî Eğitim Bakanlığı na bağlı olan Kandilli Rasathanesi yapısal değişikliğe uğrayarak Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü olarak Boğaziçi Üniversitesine bağlanmıştır.

1980 yılında Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi kararı ile üye ülkelerinde seçilecek test sahalarında depremlerin önceden bilinmesine yönelik deprem araştırmaları Avrupa programının geliştirilmesi için bir çalışma başlatılmıştır. Bu çalışmalar çerçevesinde, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Afet İşleri Genel Müdürlüğünce, Sakarya ile Bolu arasında depremi önceden tahmin etme amaçlı araştırma çalışmaları yapmak üzere pilot bölge tesis edilmiştir. Ayrıca 1994 yılında İznik Mekece yöresi pilot alan seçilerek, Kandilli Rasathanesi ve Japon ların işbirliği ile proje çalışmaları devam etmektedir.

Deprem zararlarının azaltılması çalışmalarının yürütülmesi ile ilgili kurumsal yapılanmanın yasal dayanağı 1051 Sayılı Yasa ile bazı maddeleri değiştirilen 7269 Sayılı Umumî Hayata Müessir Afetler Dolayısı ile Alınacak Tedbirler ve Yardımlara Dair Kanun un 5. maddesidir. Bu yasa gereği yapılan kurumsal düzenlemeler sürekli şekil değiştirerek günümüze kadar gelmiştir.

1970 yılında İmar ve İskân Bakanlığı içinde Afetler Araştırma Enstitüsü Genel Direktörlüğü kurulmuş, 1971 yılında Bakan Onayı ile İmar ve İskân Bakanlığı nın Bakanlık Makamına bağlı Deprem Araştırma Enstitüsü haline dönüştürülmüştür. 1983 yılında Deprem Araştırma Dairesi, Yapı Malzemesi ve Deprem Araştırma Genel Müdürlüğü nün bir dairesi olmuştur.

1984 yılında Bayındırlık ve İskân Bakanlığının kuruluşunu takiben Deprem Araştırma Dairesi, 209 Sayılı KHK gereğince Teknik Araştırma ve Uygulama Genel Müdürlüğüne bağlanmıştır. 1988 yılında ise adı geçen daire Bakan Olur u ile idarî olarak Afet İşleri Genel Müdürlüğüne bağlanmış ancak elemanlarının özlük hakları ve genel bütçe harcamaları yetkisi Teknik Araştırma ve Uygulama Genel Müdürlüğü bünyesinde bırakılmıştır.

Bugün de aynı statüsünü muhafaza eden Deprem Araştırma Dairesinin kapsamlı görev tanımına yeterli işlerlik kazandırılmaması sonucunda ülkemizdeki deprem çalışmaları günümüzdeki bilimsel ve teknolojik gelişmelere yaklaşamamıştır.

Bilindiği gibi, büyük boyutlu projelerin uygulanması beraberinde çoğu kez idarî, malî ve teknik zorlukları da getirir. Ancak Hükümetlerce deprem öncesi hazırlık ve zarar azaltma çalışmalarına gereken önem ve önceliğin verilmemesi nedeniyle bazı iyi niyetli çalışmalar etkisiz kalmıştır.

Türkiye deki Afet Mevzuatı ve Tarihçesi:

Yazılı tarihimiz; Anadolu topraklarının büyük deprem afetlerine maruz kaldığı ve Pamukkale (Hierapolis), Truva, Efes örneklerinde olduğu gibi, bazı medeniyetlerin tarih sahnesinden silindiği veya yerlerinin değiştiğine dair bir çok örnek içermektedir.

Bu nedenle ülkemizde doğal afetlerin önlenmesi ve zararlarının azaltılması konusundaki çalışmaları tarihsel bir bakış açısı içerisinde özetlemekte yarar görülmektedir.

Ülkemizde doğal afet zararlarının azaltılması konusundaki çalışmaları; önemli politika değişiklikleri göstermesi açısından üç dönem halinde incelemek mümkündür.

1. 1944 yılı öncesi,
2. 1944-1958 yılları arası,
3. 1958 yılı sonrası,

1944 yılı öncesi:

Doğal afetler ve özellikle depremlerden etkilenen insanlara yardım etmek geleneği çok eski tarihlere kadar uzanmaktadır. Bu konudaki ilk yazılı örnek, 14 Eylül 1509 yılında meydana gelen İstanbul depreminde görülmektedir. 13 bin insanın öldüğü rivayet edilen ve 109 cami ve 1 047 yapının yıkıldığı bilinen bu depremden sonra, zamanın Osmanlı Padişahı II nci Beyazıt, çıkardığı bir fermanla, yeniden ev yapmak amacıyla aile başına 20 altın bağışta bulunmuştur.

Yine bu fermanla, harap olan İstanbul'un yeniden imarı için, 50 bin usta görevlendirilmiş ve 14 ile 60 yaşları arasındaki erkeklerin inşaat işlerinde çalışmaları emredilmiş, deniz kenarındaki dolgu zeminler üzerinde ev yapmak yasaklanmış ve ahşap karkas (bağdadi) ev yapımı teşvik edilmiştir.

Bu fermanın çıkarılmasını müteakip, İstanbul'da 6 ay gibi kısa bir süre içerisinde 2 000 yeni yapı yapılmış ve bazı camiler onarılmıştır.

Osmanlı İmparatorluğu döneminde meydana gelen büyük afetlerde halka padişah fermanları ile acil yardım ve konut yardımı yapıldığına dair başka örnekler de verilebilir. Ancak, tüm bu yardımlar doğal afet zararlarının, afetler olmadan önce azaltılması çalışmaları ile ilgili olmayıp, afetler olduktan sonra yapılan yara sarma çalışmaları olarak devam edegelmiştir.

Bu dönemde, şehirleşme ve yapılaşmaları bazı kurallara bağlama ihtiyacı ilk kez 1848 yılında duyulmuş ve o yıl çıkarılan 'Ebniye Nizamnamesi' ile uygulama İmparatorluk sınırları içerisinde yaygınlaştırılmıştır.

1882 yılında çıkarılan 'Ebniye Nizamnamesi' ile de, belediye teşkilatı olan yerlerde, alt yapılar ve yolların düzenlenmesi konusu da, yapılarla birlikte esaslara bağlanmıştır.

1923 yılında Cumhuriyetin ilanı ile yerleşme ve yapılaşmalara yeni esaslar getirilmesi, Mübadele, İmar ve İskân Bakanlığı'nın kuruluşu ile başlamış, ancak ilk yıllarında göçmen mübadelesi ve iskânı görevlerini üstlenen bu Bakanlık, bir yıl sonra kaldırılmıştır.

1930 yılında yürürlüğe giren 1580 Sayılı 'Belediye Kanunu' ile belediyelere, yerleşme ve yapılaşmalarla ilgili denetim ile ihtiyaç sahipleri için konut inşa ettirmek görevi de verilmiştir.

1933 yılında yürürlüğe giren 2290 Sayılı 'Belediye Yapı ve Yolları Kanunu' ile de Osmanlı İmparatorluğu döneminden beri uygulanmakta olan 'Ebniye Nizamnamesi' 4-5 maddesi dışında tamamen değiştirilmiş ve şehirlerin imar planlarının hazırlanması, yeni yapılacak yapılar, yollar, ruhsat alınması, fennî mesuliyet, yapı denetimi konularına çağın şehircilik anlayışına uygun olarak yeni esaslar getirilmiştir. Daha sonraki dönemlerde çıkarılan imar kanunlarının ana esasını oluşturan bu Kanunla, yerleşme ve yapılaşmaların sağlık, fen ve sanat kurallarına uygun hale getirilmesi amaçlanmıştır. Her ne kadar yasanın doğal afet zararlarının azaltılması konularında doğrudan hükümler bulunmasa da, bu yasanın yerleşme ve yapılaşmalara yeni esaslar getirdiği için, dolaylı olarak doğal afet zararlarının azaltılması çalışmalarına yardımcı olduğu söylenebilir.

1933 yılında yürürlüğe giren 'Belediye Yapı ve Yolları Kanunu'nun altı yıllık uygulanmasında görülen aksaklıkları ortadan kaldırmak, meydana gelen doğal afetlerle ilgili Kızılay, İşçileri Bakanlığı vb. gibi teknik olmayan kuruluşlar eliyle yürütülen yardım çalışmalarını bir esasa bağlamak üzere 1939

yılında 3611 Sayılı Kanunla ♦Bayındırlık Bakanlığı Kuruluş Kanunu♦ değiştirilmiş ve yukarıda sayılan işlerle ilgili görevler ♦Yapı ve İmar İşleri Reisliği♦ adı altında yeniden düzenlenen birime verilmiştir.

26 Aralık 1939 yılında, ülkemizde son yüzyılın en büyük depremi olarak nitelenen Erzincan depreminde 32 962 kişinin hayatını kaybetmesi ve 116 720 yapının yıkılması veya ağır hasar görmesi üzerine, o günkü Cumhuriyet Hükümeti, bazı yasal düzenlemeler yapma ihtiyacı duymuş ve ilk kez 17 Ocak 1940 tarihinde 3773 Sayılı ♦Erzincan♦da ve Erzincan Depreminden Mütteessir Olan Mıntikalarda Zarar Görenlere Yapılacak Yardımlar Hakkında Kanun♦ çıkarılmıştır.

İlk kez bu Kanunla, depremden etkilenen yörelerdeki vergi mükelleflerinin tüm vergileri terkin edilmiş, memur ve diğer çalışanlara 3 maaş tutarında avans verilmesi öngörülmüş ayrıca, evleri yıkılan veya kullanılamayacak hale gelen kişilere ücretsiz arsa verilmesi ve yapı malzemesi yardımı yapılmasına ilişkin esaslar benimsenmiştir.

Daha sonra aynı yıl içerisinde, Erzincan♦ın yeni yerleşimi konusunda Belediyeye istimlak yetkisi veren 3980 Sayılı Kanun ile Bütçeye fevkalade ödenek ekleyen, mahkûmların cezalarını affeden, bölgeye yapılacak taşımalarda ücret indirimi getiren, yurt dışından bölge için gönderilen yardım malzemelerine gümrük vergisi ve diğer harçları kaldıran kanunlar çıkarılmıştır.

1944-1958 Yılları Arası:

1939 - 1944 yılları arasında, 26 Aralık 1939 büyük Erzincan depremi ile başlayıp, ortalama olarak 7 ay gibi kısa aralıklarla meydana gelen Niksar-Erbaa, Adapazarı-Hendek, Tosya-Ladik ve Bolu-Gerede depremlerinde; 43 319 kişinin ölmesi, 75 000 kişinin yaralanması ve 200 bin civarında yapının yıkılması veya kullanılamaz hale gelmesi üzerine, o günün Cumhuriyet Hükümeti, deprem olayının doğurduğu sonuçların yalnızca yıkılanın yerine yeni ev yaparak çözülemeyeceğini, ülkemizde mutlaka deprem zararlarının azaltılması için bazı çalışmalar yapılmasının da gerektiği kararına varmıştır. Bunun sonucunda da, 18 Temmuz 1944 tarihinde 4623 Sayılı ♦Yer Sarsıntılarında Evvel ve Sonra Alınacak Tedbirler Hakkında Kanun♦ çıkarılmıştır.

Bu yasada; ülkenin deprem tehlikesi ile karşı karşıya kalacak bölgelerinin tespiti, bu bölgelerde yapılacak yapılar için bazı özel yaptırımların yönetmelikle zorunlu hale getirilmesi, acil durumlarda uygulanmak üzere il ve ilçelerde ♦yardım ve kurtarma programları♦nın önceden hazırlanmış olarak bulundurulması, belediyelerin jeolojik etütler yapılmadan yeni gelişme alanlarına izin vermemesi gibi bazı önlemler zorunlu hale getirilmiştir. Ayrıca bu Kanun ile depremler sırasında yapılacak işlemler konusunda, yönetici ve halkın görev ve sorumlulukları da esasa bağlanmıştır. Daimî iskân çalışmaları ise bu kanunda yer almamış ve konunun çözümü için eskiden olduğu gibi, doğal afete uğrayan bölgenin sosyal ve ekonomik yapısına bağlı olarak ayrı ayrı özel kanunlar çıkarma yolu tercih edilmiştir.

Ülkemizde gerçek anlamda doğal afet zararlarının azaltılmasına yönelik çalışmalar, bu kanunla başlamıştır. O yıllarda; Japonya(1924), Amerika Birleşik Devletleri(1933) ve İtalya(1940) haricinde benzer kanuna sahip başka bir ülke bulunmamaktaydı.

Nitekim bu kanun gereğince; Bayındırlık Bakanlığı ilgili üniversitelerle işbirliği yaparak, 1945 yılında Türkiye♦nin ilk ♦deprem bölgeleri haritası♦ ile ♦Türkiye Yer Sarsıntısı Bölgeleri Yapı Yönetmeliği♦, bugünkü adıyla ♦Afet Bölgelerinde Yapılacak Yapılar Hakkındaki Yönetmelik♦ hazırlanmış ve uygulanması zorunlu hale getirilmiştir.

1953 yılında Bayındırlık Bakanlığı Yapı ve İmar İşleri Reisliği bünyesinde bir Deprem Bürosu kurulmuştur. Daha sonra 1955 yılında bu büro DE-SE-YA (Deprem-Seylap-Yangın) şubesi haline

getirilmiş ve doğal afet zararlarının azaltılması çalışmaları bu şube tarafından yürütülmeye başlanmıştır.

1950◆li yılların ortalarından itibaren gittikçe yoğunlaşan sanayileşme, göç ve şehirleşme hareketleri; şehirlerimizde olumsuz gelişmelere yol açmış ve 1933 yılında çıkarılmış olan ◆Belediye Yapı ve Yollar Kanunu◆ yerleşme ve yapılaşmaların denetimi açısından yetersiz kalmaya başlamıştır. Bunun üzerine 1956 yılında, zamanına göre hayli ileri sayılan, 6785 Sayılı ◆İmar Kanunu◆ çıkarılmıştır. Bu kanunla, yerleşme yerlerinin belirlenmesi sırasında, doğal afet tehlikesinin ortaya çıkarılması ve fennî mesuliyet sistemi ile yapı denetimi sağlanması konularına önem ve öncelik verilmiştir.

Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra, ülkede önemi gittikçe artan imar, konut ve afet politikalarının, görevlerinin yoğunluğu nedeniyle Bayındırlık Bakanlığı tarafından etkili bir şekilde yürütülemeyeceği görüşü ağırlık kazanmış ve bu görevleri üstlenmek üzere ◆İmar ve İskân Bakanlığı◆ adı altında yeni bir Bakanlığın kuruluş hazırlıklarına başlanmıştır.

Bu dönemde meydana gelen depremlerden etkilenen kesimlere, ayrı ayrı çıkarılan kanunlar ile iskân yardımları yapılmaya devam edilmiştir. 1948 yılında çıkarılan 5243 Sayılı ◆Erzincan◆da Yapıtırılacak Meskenler Hakkında Kanun◆, 1956 yılında çıkarılan 6746 Sayılı ◆Aydın, Balıkesir, Bilecik, Edirne, Eskişehir, Konya ve Denizli Vilayetlerinde 1955-1956 Yıllarında Tabii Afetlerden Zarar Görenlere Yapılacak Yapılar Hakkındaki Kanun◆ gibi.

1958 Yılı Sonrası:

1958 yılı ve sonrası; ülkemizde doğal afet zararlarının azaltılması çalışmaları açısından önemli politika değişikliklerinin yaşandığı ve uluslararası alandaki yeni gelişmelere paralellik sağlandığı yıllar olmuştur.

Özellikle ana görevi; afetlerden önce ve sonra gerekli tedbirleri almak, ülkenin bölge, şehir ve köylerinin planlanmasını yapmak, konut ve iskân sorunlarını çözmek, ülkedeki yapı malzemelerinin geliştirilmesi ve standartlarını hazırlamak olan İmar ve İskân Bakanlığının, Mayıs 1958 tarihinde 7116 sayılı Kanunla kurulması ve bu konularla ilgili görevleri Bayındırlık Bakanlığı◆ndan devir alması, çok olumlu bir gelişme olmuştur.

Yine aynı yıl, 7126 Sayılı ◆Sivil Müdafaa Kanunu◆ nun çıkarılması ve bu kanun kapsamına doğal afetler sırasında yapılması gereken kurtarma ve ilkyardım çalışmalarının da dahil edilmesi, bu konuda önemli bir boşluğu doldurmuştur.

En önemli gelişme ise, 15.5.1959 tarihinde, çeşitli değişikliklerle bugün hâlâ yürürlükte olan, 7269 Sayılı ◆Umumî Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun◆un çıkarılması olmuştur.

Doğal afet zararlarının azaltılması amacıyla Cumhuriyet döneminde çıkarılmış bulunan tüm kanunları tek bir kanun halinde toplayan ve afet zararlarının azaltılabilmesi için afet öncesi, afet sırası ve afet sonrasında yapılması gereken çalışmaları düzenleyen bu kanunun en önemli özelliği; o güne kadar her afet sonrasında Genel Bütçeden ◆Fevkalade Tahsisat◆ adı altında ek ödenek ve ayrı bir kanun çıkarılmasını önlemiş olması ve bu amaç için Genel Bütçe dışında bir ◆Afetler Fon◆u oluşturulmasını öngörmüş olmasıdır.

Çıkarıldığı tarihte, uluslararası alanda en çağdaş ve kapsamlı afet kanunlarından biri olarak değerlendirilen ve bir çok ülke tarafından örnek alınan bu Kanun, ülkemizde 1960 - 1967 yılları arasında çok yoğun olarak yaşanan depremler, su baskınları ve heyelanlardan elde edilen

deneyimlerin ve yeni ihtiyaclarin ışığı altında, 1968 yılında 1051 Sayılı Kanunla önemli oranda değiştirilmiş ve Kanuna yeni 7 madde eklenmiştir. Bu değişiklik ve ilavelerle, hizmet daha hızlı ve etkili hale getirilmiş ve afetlerden etkilenen vatandaşlara daha geniş yardımlar yapılmasına imkân sağlanmıştır.

1968 - 1971 yılları arasında sırası ile, 1968 yılında Amasra-Bartın, 1969 yılında Demirci ve Alaşehir, 1970 yılında Gediz, 1971 yılında 15 gün ara ile Burdur ve Bingöl depremlerinin meydana gelmesi ve bu depremler nedeniyle 27 bin yapının yıkılması veya ağır hasar görmesi üzerine, zaten gelirleri açısından yetersiz hale gelmiş olan Afetler Fonu♦na yeni gelir imkânları aranmış ve 1972 yılında 1571 Sayılı ♦Bazı Tekel Maddeleri Fiyatlarına Yapılan Zamlardan Elde Edilen Hasılatın T.C. Merkez Bankasında Açılacak Bir Deprem Fonu Hesabında Toplanmasına Dair Kanun♦ çıkarılmıştır. Böylece, münhasıran Deprem afetlerinin zararlarını karşılamak üzere ayrı bir deprem fonu oluşturulmuştur.

İlk çıktığı yıllarda önemli bir gelir kaynağı olan bu fon sayesinde, meydana gelen depremlerin yaraları sarılmış, ancak maktu olan bu zamlar, zaman içerisinde sabit kaldığı ve inşaat maliyetlerinin de devamlı artması nedeniyle günümüzde önemini yitirmiştir.

Bunun dışında 5.7.1977 tarihinde 2090 Sayılı ♦Tabii Afetlerden Zarar Gören Çiftçilere Yapılacak Yardımlar Hakkında Kanun♦ ile 27.10.1983 tarihinde 2835 Sayılı ♦Olağanüstü Hal Kanunu♦ yürürlüğe girmiştir.

7269 Sayılı Kanuna, zaman içerisinde ortaya çıkan yeni ihtiyaçlar ve dolayısıyla yeni gelir kaynaklarına gereksinim duyulması nedeniyle, 1981 yılında 2479 Sayılı Kanunla, 1985 yılında da 3177 Sayılı Kanunla bazı maddeler eklenmiş ya da bazı maddeleri değiştirilmiştir.

1992 yılında Erzincan♦da yaşanan deprem felaketi, deprem olaylarının yalnızca fiziksel kayıplara değil, göç, işsizlik, üretim kaybı vb. sosyal ve ekonomik kayıplara yol açtığı gerçeğini ortaya çıkarmış ve halen yürürlükte olan 7269 sayılı Kanunun bu tür sosyal ve ekonomik kayıpları azaltmaya imkân vermediği görülmüştür. Bunun üzerine, 28.8.1992 tarihinde 3838 Sayılı ♦Erzincan, Gümüşhane ve Tunceli İllerinde Vuku Bulan Deprem Afeti ile Şırnak ve Çukurca♦da Meydana Gelen Hasar ve Tahribata İlişkin Hizmetlerin Yürütülmesi Hakkında Kanun♦ çıkarılmıştır.

7269 Sayılı Kanunun zaman içerisinde eksik kalmış olan yönlerini tamamlayan bu kanunla Erzincan depremi yaraları kısa zamanda sarılmış ve depreme karşı güvenli, yepyeni bir Erzincan inşa edilmiştir.

Yalnızca Erzincan depreminden etkilenen bölgeleri kapsayan bu kanundan sonra, meydana gelen afetlerden etkilenen diğer yöreler için de benzer bir kanun hazırlanması ihtiyacı ortaya çıkmış ve 23.7.1995 tarihinde 4123 sayılı ♦Tabii Afet Nedeniyle Meydana Gelen Hasar ve Tahribata İlişkin Hizmetlerin Yürütülmesine Dair Kanun♦ çıkarılmıştır.

Ancak acele ile hazırlandığı için 3838 Sayılı Kanunu tam olarak yansıtamaması nedeniyle, 1.10.1995 Dinar depreminden sonra, 16.11.1995 tarih ve 4133 Sayılı Kanunla değiştirilmiştir. Ayrıca, buna ek olarak 5.6.1997 tarih ve 4264 Sayılı ♦Bazı Yörelerde Meydana Gelen Tabii Afetlerden Zarar Görenlerin Gelir Vergilerinin Terkini ile Kurumlar Vergisi Kanununun 7♦nci Maddesine Bir Bent Eklenmesi ve 28.8.1992 tarih ve 3838 Sayılı Kanunun Bir Maddesinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun♦ ile deprem felaketine uğrayanların mağduriyetinin giderilmesine çalışılmıştır.

Afet İşleri Genel Müdürlüğü ve Afet Yönetiminin Türkiye♦deki Organizasyonu:

Afet İşleri Genel Müdürlüğü 7269 Sayılı ♦Umumî Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun♦ ve bunu değiştiren diğer Kanunlar ve bu kanunlar çerçevesinde hazırlanan yönetmeliklere göre faaliyetini sürdürmektedir.

Bu kanun; deprem, yangın, su baskını, yer kayması, kaya düşmesi, çığ, tasman ve benzeri afetlerde yapıları ve kamu tesisleri genel hayata etkili olacak derecede zarar gören veya görmesi muhtemel olan yerlerde alınacak tedbirlerle yapılacak yardımları belirlemektedir.

Afet İşleri Genel Müdürlüğü♦nün Görevleri:

Afet İşleri Genel Müdürlüğünün görevleri;

a- Afet öncesinde;

- Afetlerin önlenmesi ve zararlarının azaltılması amacıyla alınması gereken tedbirleri araştırmak, bu konudaki temel ihtiyaçlarla hedef ve politikaları belirlemek, ülke içindeki bilimsel, teknik ve idari çalışmaları koordine etmek, ortak sonuçları tüzük, yönetmelik, talimat ve eğitim yoluyla uygulamaya aktarmak ve denetlemek.

- Afet zararlarının azaltılması amacıyla ulusal ve uluslararası işbirliği, proje ve programları oluşturmak, bu projelerde ülkemizi temsil etmek ve elde edilen sonuçları uygulamaya aktarmak.

- Afete uğramış ve uğrayabilecek bölgeler ile yapı veya ikamet için yasaklanmış afet bölgelerini tespit ve ilan etmek. Afet bölgelerinde yapılacak yapılarla ilgili kuralları, yapı tekniklerini ve projelendirme esaslarını tespit etmek.

- Valiliklerce yapılan acil yardım ve kurtarma planlarının hazırlanmasını, güncelleştirilmesini ve afet anında uygulanmasını sağlamak.

- Deprem zararlarının azaltılması konusunda araştırmalar yapmak, depremleri ve etkilerini incelemek, elde edilen sonuçlara göre deprem katalogları ve ülkenin deprem tehlike haritalarını hazırlamak ve geliştirmek, deprem bölgelerinde yapılacak yapılarla ilgili tedbirleri, yapım tekniklerini ve projelendirme esaslarını belirlemek, depremlerden hasar görmüş yapıların takviye ve onarım yöntemleriyle ilgili çalışmalar yapmak.

- Ülkemizde kurulu bulunan deprem kayıt şebekesi ve kuvvetli yer hareketi kayıt şebekesinin ülke ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde geliştirilmesini sağlamak. Mevcut şebekelerin bakım ve onarımı ile bu şebekelerde kullanılan cihazların geliştirilmesini sağlamak. Her türlü deprem kayıtlarının değerlendirildiği ulusal veri işlem merkezi kurarak, standart deprem veri bazı oluşturmak ve ilgililerin yararlanabilmesini sağlamak.

- Depremlerin önceden bilinmesi amacıyla pilot bölgeler kurmak ve cihazlandırmak. Bu konuda Üniversiteler ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarınca yapılan çalışmaları koordine etmek ve desteklemek. Erken uyarı ve alarm sistemleri kurmak veya bu amaç için kurulmuş bölgesel veya uluslararası sistemlere katılmak.

b- Afet sırasında;

- Afet olduğunda acil yardım uygulaması ve koordinasyonunu sağlamak.

c- Afet sonrasında;

- Afete uğramış veya uğraması muhtemel yerlerin etüt, araştırma, hasar tespitleri, yer seçimleri, harita, plan, aplikasyon, kamulaştırma, tahsis, hak sahipliği, borçlandırma işlerini yapmak veya yaptırmak. Bu yerlerde geçici ve daimî yerleşme ve barınmayı sağlamak amacıyla kısa ve uzun süreli tedbirleri

almak. Bu amaç için gerektiğinde bölgesel merkezler kurmak, prefabrik yapı elemanları üretim ve stoklamasıyla ilgili tedbirler almak.

- Afetle ilgili daimî iskân yerleşmelerinde alt yapı tesislerine ait etüt, harita, ön proje ve ihtiyaç programlarını yapmak veya yaptırmak.

olmak üzere 3 ana grupta toplanabilir.

Afetler Fonu:

Afet İşleri Genel Müdürlüğü üstlenmiş olduğu bu görevi yürütürken yararlandığı en büyük malî kaynak ise Afetler Fonudur. Bilindiği gibi, ülkemizde sıkça yaşanan başta deprem olmak üzere; su baskınları, heyelanlar, kaya düşmeleri, yangınlar, çığ, fırtına ve benzeri doğal afetler nedeniyle, bu kuruluşumuza büyük görevler düşmektedir. Yapılan istatistiklere göre, deprem dışındaki afetler nedeni ile her yıl ortalama 5 000 konut ile altyapısının tamamlanması gerekmektedir. Ülkemizde sıkça yaşanan depremler nedeniyle, ortalama 4-5 bin konut ve işyeri ile bunların alt yapılarının tamamlanması gereği de dikkate alınır; yılda yaklaşık 10 000 konutun yapılması gerekmektedir. Bütün bunlar, işin malî boyutunun büyüklüğünü ortaya koymaktadır. Ayrıca, programa alınmayı bekleyen, geçmiş yıllardan kalan devletimizin vatandaşa olan konut borcunun da 32 000 civarında olduğu gözönüne alınır, bu maliyetin daha da artacağı gerçeği yadsınamaz.

Oysa, Hükümetler tarafından uygulanan ekonomik politikalar nedeniyle, Afetler Fonu, diğer fonlarla birlikte 1992 yılından itibaren Genel Bütçe kapsamına alınmış ve kurum faaliyetlerini, Bütçe♦den ayrılan ödenekler çerçevesinde yürütmeye çalışmıştır. Ancak, Bütçe♦den ayrılan kaynakların yetersizliği, hizmetlerin düzenli ve planlı bir şekilde yürütülmesine imkân tanımamaktadır.

Bu husus dikkate alındığında; yürürlükteki mevzuata göre yapılması gereken hizmetler yapılamamakta ve afetzedelere olan konut borcu, kaynak sağlanamaması ve Fonun Bütçe dışı bırakılmaması nedeniyle her geçen gün artmaktadır.

Afetten önce ve afet sırasındaki uygulamalar, 7269 Sayılı Kanunun 1051 Sayılı Kanunla değişik 4 üncü maddesi gereğince hazırlanan ♦Afetlere İlişkin Acil Yardım Teşkilatı ve Planlama Esaslarına Dair Yönetmelik♦ gereğince yapılmaktadır.

Buna göre;

Genel hayatı büyük ölçüde etkileyen afetlerden hemen sonra Ankara♦da ♦Afetler Merkez Koordinasyon Kurulu♦ toplanmakta ve afet bölgesinden alınan ilk haberlere göre kısa ve uzun vadede alınması gereken tedbirleri belirlemektedir.

Kurul; Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Müsteşarının Başkanlığında; Millî Savunma Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Ulaştırma Bakanlığı, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Çevre Bakanlığı Müsteşarları ile Kızılay Derneği Genel Başkanı veya Genel Müdüründen oluşmakta ve Genelkurmay Ba?kanl?ğı Temsilcisi de görev ve sorumlulukları ile ilgili konularda Kurulda temsilci bulundurmaktadır.

Bu Kurulun te?kiline paralel olarak il ve ilçelerde Valiler ve Kaymakamların Başkanlığında ♦İl/İlçe Kurtarma ve Yardım Komiteleri♦ bulunmaktadır.

Komite; Vali veya görevlendireceği Vali Yardımcısı Başkanlığında; Belediye Başkanı, İl Jandarma Alay Komutanı, Emniyet Müdürü, Sivil Savunma Müdürü, Millî Eğitim Müdürü, Bayındırlık ve İskân Müdürü, Tarım ve Köyişleri Müdürü, Kızılay Temsilcisi, Garnizon Komutanı veya mahallin en büyük askerî birlik temsilcisinden oluşmaktadır.

İl Kurtarma ve Yardım Komitesine bağılı olarak 9 hizmet grubu oluşturulmuştur. Bunlar öncelik sırasına göre;

- Haberleşme,
- Ulaşım,
- Arama, kurtarma ve yıkıntıları kaldırma,
- İlk yardım ve sağlık,
- Ön hasar tespiti ve geçici iskân
- Güvenlik,
- Satın alma, kiralama, el koyma, dağıtım,
- Tarım,
- Elektrik, su ve kanalizasyon

hizmet gruplarıdır.

Yönetmeliğe göre afetin oluş tarihinden itibaren 15 gün süre ile afetzedelerin acil yardım ihtiyaçlarının karşılanması gerekmekte ve bu süre afetin büyüklüğü veya iklim şartlarına bağılı olarak uzatılabilmektedir.

Acil Yardım süresi içerisinde;

- Haberleşmenin sağlanması,
- Arama, kurtarma ve tedavi,
- Öncelikle kaldırılması gereken enkaz ve yolların açılması,
- Yedirme, giydirme, ısıtma, geçici iskân,
- Güvenlik tedbirleri,
- Ölülerin gömülmesi,
- Alt yapıda meydana gelen hasarların onarımı

gibi hizmetler yapılmaktadır.

Bu hizmetler yerine getirilirken İl Kurtarma ve Yardım Komitesinin yanında Askerî Birlikler, Sivil Savunma, Sağlık Bakanlığı ve Kızılay'a da büyük görevler düşmektedir.

Afet İşleri Genel Müdürlüğü afetin her aşamasında yapmakta olduğu koordinasyon görevinin yanında acil yardımlar için gerekli maddî desteği sağlamakta, tüm yönetici ve personeli ile afet bölgesindeki idareci ve yöneticilere yardımcı olmakta ve genel hayatı etkileyen afetlerde, afetzedelerin konutlarının yapım ve yaptırımına kadar tüm çalışmalarını yürütmektedir.

Yönetmeliğe göre tüm il ve ilçelerimizde yapılması gereken afet planları ve örgütlenme, bazı ilçeler hariç tamamlanmış olup zaman içerisinde revize edilmektedir. Ancak çeşitli nedenlerle bu planlar bir afet anında etkili bir şekilde uygulanamamaktadır.

Bu örgütlenmenin yanında Başbakanlık bünyesinde bir Devlet Bakanının Başkanlığında, Bayındırlık ve İskân Bakanı, İçişleri Bakanı, Maliye Bakanı ve Sağlık Bakanından oluşan Doğal Afetler Koordinasyon Kurulu da, gerek mevzuat gerekse mevcut işleyişin iyileştirilmesi konularında çalışmalar yapmaktadır.

Yine Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliğinde oluşturulan ve halen çalışmalarını sürdüren ◆Doğal Afetler ve Sivil Savunma Planlama ve Çalışmaları İzleme ve Değerlendirme Grubu◆ bulunmaktadır.

Ayrıca afet konularında alınacak tedbirler konusu ◆Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezi◆ nin de görev alanları içerisine girmektedir. Bu merkezle ilgili Yönetmelik Bakanlar Kurulunun 30.09.1996 tarihli Kararıyla yürürlüğe girmiştir.

Sivil Savunma Genel Müdürlüğünün Görevleri:

Sivil Savunma; düşman saldırılarına, doğal afetlere ve büyük yangınlara karşı halkın can ve mal kaybının en aza indirilmesi, hayati önemi haiz her türlü resmi ve özel tesis ve kuruluşların korunması ve faaliyetlerinin sürdürülmesi için, acil tamir ve ıslahı ile savunma gayretlerinin sivil halk tarafından azami surette desteklenmesi ve cephe gerisi maneviyatının muhafazası maksadıyla alınacak her türlü silahlı, koruyucu ve kurtarıcı tedbir ve faaliyetleri ihtiva etmektedir.

Tanımdan da anlaşılacağı üzere sivil savunmanın görevleri barış ve savaş dönemi olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

a. Barış Dönemi Görevleri :

(1) Savaşta uygulanacak olan il ve ilçe sivil savunma planlarını hazırlamak ve güncel bulundurulmasını sağlamak.

(2) Tahliyeye tabi olan bölgelerin tahliye ve kabul planlarını hazırlamak, güncel bulundurulmalarını sağlamak.

(3) Daire ve müesseselere ait sivil savunma planlarını hazırlamak ve takibini yapmak.

(4) Belediyelere ait içme suyu, kanalizasyon, gaz tesisleri ile şehir içi ulaştırma tesislerine ait savaş hasarı onarım planlarını hazırlamak ve güncel bulundurulmasını sağlamak,

(5) Savaşta fiilen çalışacak olan sivil savunma servislerini kurmak, yükümlülerini seçmek ve eğitmek.

(6) Tatbikatlar düzenleyerek hizmette görülen eksiklikleri tespit etmek ve bunları gidermek.

(7) Sığınak yönetmeliğine göre Bayındırlık ve İskân Bakanlığı ile birlikte binalardaki sığınakların kontrolünü yapmak, kayıtlarını tutmak, şehir içindeki genel sığınak olabilecek yerleri belirlemek ve buralarda gerekli düzenlemeyi yaptırmak.

(8) Doğal afetlerde kurtarma, ilkyardım, acil iaşe ve geçici barındırma hizmetleri vermek.

(9) İtfaiye teşkilatının araç, gereç, personel standardının sağlanması için esasları belirlemek.

b. Savaş Dönemi Görevleri :

Yetki ve Sorumluluk : 7126 sayılı Sivil Müdafaa Kanununa göre, yurtda sivil savunmayı teşkilatlandırmak ve sivil savunmanın eğitim, tanıtım, kontrol, genel sevk ve idaresi ile

koordinasyonundan, donatımından ve yükümlülerin hizmete çağrılmasından İçişleri Bakanı sorumlu ve yetkili olup, bu hizmetlerin yerine getirilmesi için Sivil Savunma Genel Müdürlüğü kurulmuştur.

Daha sonra yürürlüğe giren 3152 sayılı İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'da Genel Müdürlük, Bakanlığın ana hizmet birimlerinden biri olarak yer almıştır.

Teşkilat ve Personel : Sivil Savunma Genel Müdürlüğü merkez ve taşra teşkilatından oluşmaktadır.

a. Merkez Teşkilatı : Sivil Savunma Genel Müdürlüğü, Genel Müdür, iki Genel Müdür Yardımcısı, dört Daire Başkanlığı ve onbeş Şube müdürlüğü ile Sivil Savunma koleji, Sivil Savunma birlikleri, ikaz ve alarm merkezlerinden meydana gelmektedir.

1960 yılında kurulmuş olan sivil savunma koleji eğitim ve öğretim hizmetlerini kiralık binalarda yürütmüş, 1973 yılında kendi tesislerine taşınmıştır.

Kolejde, sivil savunma teşkilatı personeli, kurum ve kuruluşların Sivil Savunma amirleri ve itfaiye personeli için çeşitli kurslar düzenlenmekte, bu kurslarda sivil savunma, ilk yardım ve yangın önleme; söndürme konularında eğitim verilmektedir.

Kolejde halen 6 öğretmen ve 43 idarî personel görev yapmaktadır.

Sivil Savunma Birliği 1986 yılında sivil savunma koleji bünyesinde Silahlı Kuvvetlerden temin edilen ihtiyaç fazlası erlerden kurulmuş ancak zaman içerisinde silahlı kuvvetlerin ihtiyacı nedeniyle birlik emrine yükümlü verilemediğinden birliğin kadrolu personelden kurulması çalışmalarına başlanmış ve 1993 yılında 55 kadrolu personel ile Ankara Sivil Savunma Birliği kurulmuştur.

Ankara Sivil Savunma Birliği'nden ayrı olarak 1996 yılında Erzurum'da 30, İstanbul'da 25 idarî personelden oluşan çekirdek sivil savunma birlikleri oluşturulmuştur.

İkaz ve alarm merkezleri, Genel Kurmay Başkanlığına bağlı hava kuvvetleri komutanlığı bünyesinde bulunan Hava Kuvvetleri Harekat Merkezi (HKHM) ile Diyarbakır ve Eskişehir'de bulunan silahlı kuvvetlere ait birleştirilmiş hava harekat merkezleri (BHBM) içinde oluşturulmuştur. Bu merkezlerde personel sürekli nöbet tutmaktadır.

b. Taşra Teşkilatı :

(1) İllerde Sivil Savunma Müdürlükleri, ilçelerde Sivil Savunma Müdürlük veya Memurlukları,

(2) Afetlerde ve savaşta Sivil Savunma hizmetlerini fiilen yürütecek mahallî kuvvetlerden oluşmaktadır.

Sivil Savunma mahallî kuvvetleri ; acil kurtarma ve yardım ekipleri, sivil savunma servisleri ile korunma kılavuzlukları ve daire müessese sivil savunma servislerinden oluşmaktadır.

Şehir ve kasaba sivil savunma servisleri yükümlülerden, acil kurtarma ve yardım ekipleri ile daire ve müessese sivil savunma servisleri ise kurumların kadrolu personelinden kurulmaktadır.

c. Personel Durumu ve Kadroları :

Halen Sivil Savunma Genel Müdürlüğü merkez teşkilatında 174 kadro mevcut olup, bunların 145'i dolu, 29'u boş bulunmaktadır. Taşra teşkilatındaki 1 324 kadronun 969'u dolu, 355 adedi boştur.

80 ilin Sivil Savunma Müdürlüğü kadrosunun 77'si dolu, 3'ü boştur. Boş kadroların nitelikli personel ile doldurulmasına çalışılmaktadır. İlçelerde de Sivil Savunma Teşkilatı kurulmasına devam

edilmektedir. Halen 849 ilçenin 260'ında ilçe sivil savunma müdürlüğü, 141'inde ilçe sivil savunma memurluğu kadrosu bulunmakta, bunlardan 185'inde ilçe sivil savunma müdürü, 141'inde ise ilçe sivil savunma memuru bulunmaktadır.

Boş kadroların yükseköğretim mezunları arasından sınavla alınan ve sivil savunma kolejinde hizmet öncesi eğitime tabi tutularak yetiştirilen personel ile doldurulmasına devam edilmektedir.

Kamu kurum ve kuruluşlarında ise 1 249 adet sivil savunma uzmanı kadrosu mevcut olup, bunların 908'i dolu, 341 adedi boştur.

Toplam 3 064 kadronun 2 131 adedi dolu, 933 adedi ise boştur.

İkaz ve Alarm Sistemi :

Ülkemize vaki olacak düşman hava saldırısında, halkımızın saldırıdan önce uyarılarak tedbir almasının sağlanması için ikaz ve alarm merkezleri ve ikaz ve alarm sistemi kurulmuştur. Bu sistemde ülkemiz 35'inci boylam ile ikiye ayrılmış olup, Genel Kurmay Başkanlığına bağlı Hava Kuvvetleri Komutanlığı bünyesinde bulunan Hava Kuvvetleri Harekat Merkezi (HKHM) ile Diyarbakır ve Eskişehir'de bulunan Birleştirilmiş Hava Harekat Merkezleri (BHBM) içinde birer ikaz ve alarm merkezi oluşturulmuştur.

Bu merkezlerde bulunan ikaz ve alarm uzmanları aldıkları tehlike haberlerini Türk Telekom kanalıyla tehlikeye maruz kalacak şehirlere duyurmaktadırlar. Ayrıca hava kuvvetleri harekat merkezine bildirilen bu haberler oradaki uzmanlarımız tarafından Jandarma Genel Komutanlığına ve Emniyet Genel Müdürlüğüne de iletilmektedir. Bu birimler de kendi muhabere araçlarıyla tehlikeye maruz kalacak şehirleri ayrıca ikaz etmektedirler. Önceden hazırlanmış olan ikaz ve alarm planlarına göre tehlike haberleri siren, telefon, telsiz vb. iletişim araçlarıyla halka, önemli kurum kuruluş ve tesislere iletilerek halkın ve tesislerin korunması için önlemler aldırılmaktadır.

Türkiye genelinde 17 şehirde merkezî telsiz ile uzaktan kumandalı, 12 şehirde telli uzaktan kumandalı siren sistemi, 63 şehirde lokal kumandalı, 11 şehirde elektrikli siren, 85 şehirde ise belediye ses yayın sistemine bağlı siren cihazı bulunmaktadır.

Eğitim ve Tatbikatlar :

a. Eğitim : Sivil Savunma Kolejinde 1960'dan 31 Aralık 1998 tarihine kadar açılan kurslarda gerek teşkilat mensubu, gerekse diğer kamu kurum ve kuruluşlarının sivil savunma hizmetleri ile görevli olan toplam 17 057 personel eğitilmiştir.

1982 yılından başlamak üzere 31 Aralık 1998 tarihine kadar açılan itfaiye mensupları temel eğitim kurslarında toplam 1 440 itfaiye personeli eğitilmiştir.

Ayrıca 1992 yılında illerde kurulan acil kurtarma ve yardım ekiplerinde 11 876 personel görevlendirilmiş ve eğitimleri yaptırılmıştır.

Bugüne kadar silahlı kuvvetler NBC okulunda açılan kurslarda 336 sivil savunma personeli eğitilmiştir.

1962-1998 yılları arasında il ve ilçelerde yapılan Sivil Savunma yükümlü eğitimlerinde toplam 856 737 yükümlü eğitilmiştir.

Geniş kitlelerin sivil savunma konularında bilgilendirilmesi amacıyla genel müdürlükçe yaptırılan filmler televizyonlarda yayınlanmakta, bastırılan kitaplar, afişler ve broşürler il ve ilçelerde dağıtılmakta,

ilköğretim okulları ve lise öğrencilerine yönelik eğitici yayınların basım ve dağıtımını sürdürülmektedir. Ayrıca okullarda ve kuruluşlarda Sivil Savunma konularında konferanslar düzenlenmektedir.

b. Tatbikatlar : İl ve ilçelerde her yıl yükümlülerin eğitimleri sonunda Sivil Savunma tatbikatları düzenlenmektedir. Ayrıca merkezden yapılan bir planlama ile de her yıl tüm illerde plan tatbikatı, 12 ilde ise örnek sivil savunma tatbikatı yapılmaktadır.

Ülkemizde kurulmuş bulunan ikaz ve alarm sisteminin işlerliğinin denenmesi ve görülen aksaklıkların giderilmesi amacıyla her yıl Hava Kuvvetleri Komutanlığı koordinatörlüğünde yapılan NATO ve gözcü serisi tatbikatlarına iştirak edilmektedir.

Ayrıca Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliğinin koordinatörlüğünde NATO'nun sivil kanadında yapılan tatbikatlara da İçişleri Bakanlığını temsilen katılmaktadır.

İkmal ve Donatım : Sivil Savunma hizmetlerinde kullanılan araç, gereç, malzeme ve teçhizat 6/3150 sayılı tüzükle belirlenmiş olup bugüne kadar sivil savunma fon bütçesinden ihtiyaç olan malzemenin % 10'u temin edilmiştir.

Halen 56 il ve 1 ilçede hizmet binası bulunmaktadır. Sivil Savunma hizmetleri için 61 ilde pick-up bulunmakta, ayrıca büyük illerde 36 adet binek aracı mevcut olup, 44 ilde ise binek aracı bulunmamaktadır.

Erzincan depremi rehabilitasyon programı çerçevesinde Dünya Bankasından temin edilen 4 102 300 DM (1 087 trilyon TL) kredi ile Ankara Sivil Savunma Birliği hizmetlerinde kullanmak üzere 5 adet komple kurtarma aracı ve iki adet dekontaminasyon aracı toplu konut idaresi tarafından satın alınarak, teslim edilmiştir.

Sivil Savunma Genel Müdürlüğü'nün Afetteki Görevleri: Sivil Savunmanın afet hizmetleri konusundaki görevleri 7126 ve 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun ile 88/12777 sayılı afetlere ilişkin Acil Yardım Teşkilatı ve Planlama Esaslarına Dair Yönetmelik'te düzenlenmiştir.

a. 7126 Sayılı Sivil Müdafaa Kanununda Afetin Yeri :

7126 sayılı Sivil Müdafaa Kanununun 85 sayılı kanun ile ;

- Değişik 1. maddesinde; sivil savunma düşman taarruzlarına, tabii afetlere ve büyük yangınlara karşı halkın can ve mal kaybının en az düzeye indirilmesi, hayatî önemi haiz resmî ve özel tesis ve teşekküllerin korunması, faaliyetlerinin devamı için acil tamir ve ıslahı, savunma gayretlerinin sivil halk tarafından azamî surette desteklenmesi, cephe gerisi maneviyatının muhafazası maksadıyla alınacak koruyucu, kurtarıcı, silahsız tedbir ve faaliyetlerdir. şeklinde tanımlanmaktadır.

- Değişik 2 nci maddesinde; ...tabii afetlerin tehditlerine maruz kalması muhtemel mahallere (hassas bölge) denir. Buraları öncelikle sivil savunma mecburiyet ve mükellefiyetine tabi tutulur.

- Değişik 3. maddesinde; tabii afet sahaları haricinde kalan hassas bölgeler, Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği'nce tabii afetlere maruz kalması muhtemel bölgeler ise, 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanunun 2. maddesine göre tespit ve ilan olunur.

- Değişik 5. maddesinde; ♦mülkî idare amirleri bölgelerine müteveccih düşman taarruzlarına, tabii afetlere ve büyük yangınlara karşı barıştan itibaren sivil müdafaayı fiilen tahakkuk ettirmekten bizzat mesuldürler. ♦

- 6. maddesinde; ♦tabii afetler ve büyük yangınlarda, yapılacak her türlü kurtarma ve yardım işlerine, mahallî mülkî idare amirliklerce görülecek lüzum üzerine, bu bölgede bulunan sivil müdafa teşkillerinin de katılması mecburîdir... ♦

hükümlerini amirdir.

b. 7269 Sayılı Umumî Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanunda Sivil Savunma :

7269 sayılı Umumî Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanunun değişik 4. maddesinin 3 üncü ve 4 üncü bentlerinde ♦bu programların uygulanması, Valiliklerce kurtarma ve yardım komitelerince sağlanır. Ancak, 7126 sayılı Sivil Müdafa Kanununa göre teşkilat kurulan yerlerde acil yardım ve kurtarma işleri, yukarıda belirtilen komite ile, sözü geçen sivil savunma teşkilatı tarafından müştereken yürütülür. ♦ denilmektedir.

Aynı kanunun aynı maddesi gereğince hazırlanıp, 88/12777 karar sayısı ile Bakanlar Kurulunca yürürlüğe konulan yönetmeliğin;

- 7. maddesinin (f) bendinde ♦vali ve kaymakamlar... mahallî sivil savunma teşkillerinin bölgelerindeki afetlerde sivil savunma planlama esaslarına göre acil yardım hizmetlerine katılmalarını sağlamaya yetkilidirler. ♦

- 10. maddesinin (c) bendinde ♦...afetler acil yardım planları hazırlanırken, 1991/1434 sayılı seferberlik ve savaş hali hazırlıkları direktifinde yapılacağı belirtilen sivil savunma planları ile koordine edilir. ♦

- 12. maddesinin (a) bendinde ♦ resmi kurum ve kuruluşlar ile tüzel ve gerçek kişiler afet sırasında kendilerine verilen görevleri öncelikle yapmaktan, komitece kendilerinden istenilen her türlü personel, araç, gereç ve teçhizatı zamanında vermekten sorumludurlar. ♦

- Aynı maddenin (b) bendinde ♦kurum ve kuruluşlar ile askerî birlikler yapacakları acil yardım planlarında, acil yardım hizmet gruplarının her birine katkılarının ne olacağını açıkça belirtirler. ♦

- 15. maddenin (a-2) bendinde ♦valilikçe, gerektiğinde il afet bürosu araç ve gereç yönünden Sivil Savunma Müdürlüğü ve diğer kuruluşlardan takviye edilir. ♦

- 24. maddesinin (c-5) bendinde ♦kurtarma ve yıkıntıları kaldırma hizmetinde görev alacak personelin eğitimi Sivil Savunma Müdürlüğü ♦nce yürütülür. ♦

- 58. maddesinde İçişleri Bakanlığı ♦nın Görevleri:

(1) Bölgenin Emniyet ve güvenliğini sağlar, yağmacılığı önlemek amacıyla bölgeye giriş ve çıkışları denetim altına alır,

- (2) Bölge içerisindeki trafik düzenini kontrol altına alır,
- (3) Afet nedeniyle meydana gelen ölüm ve kayıplarla ilgili nüfus hareketlerini takip eder,
- (4) Toplu geçici iskân mahallerinde, can ve mal güvenliğini sağlar,
- (5) Her türlü haberleşme sistemleri ile afet haberleşmesine yardımcı olur,
- (6) İl ve ilçelere ait afet planlarının yapılmasında mahallî sivil savunma teşkilatının, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'nın ilgili birimleri ile işbirliği içinde bulunmasını sağlar,
- (7) Afet acil yardım ve kurtarma hizmetleri ile sivil savunma servislerinde görevli personel ve yükümlülerin eğitimlerini yaptırır,
- (8) Genel Emniyet ve asayiş planlarında muhtemel afetlerin tür ve çaplarına göre alınacak önlemlerin yer almasını sağlar,
- (9) Bu görevleri eksiksiz ve süratle yerine getirmeyi sağlayıcı planları hazırlar, gerekli direktifleri verir ve izler,

şeklinde belirtilmiştir.

c. Sivil Savunmanın 88/12777 Sayılı Yönetmeliğe Göre Görevleri:

7269 sayılı Umumî Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun ve bu kanunun değişik 4. maddesi gereğince İçişleri, Sağlık, Tarım ve Köyişleri ile Bayındırlık ve İskân Bakanlıklarınca müştereken hazırlanan 88/12777 sayılı Afetlere İlişkin Acil Yardım Teşkilatı ve Planlama Esaslarına Dair Yönetmelik ile Sivil Savunma Teşkilâtına;

- 1- İl ve ilçe kurtarma ve yardım komitesinde (madde - 14.A),
- 2- Kurtarma ve yıkıntıları kaldırma hizmetleri grubunda (madde - 24.A), Kurtarma ve Yıkıntıları Kaldırma Servisi (madde - 25) ve İtfaiye Servisinde (madde-26),
- 3- İlk yardım ve sağlık hizmetleri grubunun İlk Yardım ve Ambulans Servisinde (madde - 28),
- 4- Satınalma, kiralama, el koyma ve dağıtım hizmetleri grubunda ve dağıtım servisinde (madde - 38),
- 5- Elektrik, su ve kanalizasyon hizmetleri grubunun kanalizasyon tesisleri yapım ve onarım servisinde (madde - 45),

görevler verilmiştir.

Ayrıca, bu yönetmeliğin 24. maddesinin (c-5) bendi uyarınca kurtarma ve yıkıntıları kaldırma hizmetinde görev alacak personelin eğitiminin Sivil Savunma Müdürlüğü'nce yaptırılacağı belirtilmiştir.

Ülkenin her yerinde afet olabileceği varsayımına göre hazırlanan 88/12777 sayılı yönetmelikle verilen görevlerin gerektiği şekilde yerine getirilebilmesi için İçişleri Bakanlığı Sivil Savunma Genel Müdürlüğü 1989 yılında teşkilatına bir genelge yayımlayarak;

- Bütün il ve ilçeler afete karşı hassas kabul edilerek **Afetlerde Sivil Savunma İcra Planı** yapılması,
- Hassas bölgeler dışındaki şehir ve kasabalarda kurulacak sivil savunma servisleri kadro çizelgesinin, idarî bürolarına ait yükümlü sayısının 2 kat artırılarak, **dağıtım servisi** hizmetlerine, itfaiye servisine ait yükümlü sayıları da 3 kat artırılarak, **İtfaiye Servisi**, **Kurtarma ve Yıkıntıları Kaldırma Servisi** ve **Kanalizasyon Tesisleri Yapım ve Onarım Servisi** hizmetlerine katkılarının sağlanması,
- Her türlü hazırlıkların yapılarak, **il ve ilçe afet acil yardım planları** ile koordinenin sağlanması, tüm teşkilattan istenmiştir.

Ayrıca bu genelge ekinde bir de **icra planı: örneği** gönderilerek, görevlilere yardımcı olunmuştur.

Deprem Felaketinde Kızılay'ın Etkinlikleri:

1868 Yılında **İstanbul Mecruh-in-i Askeriye İane Cemiyeti** (Yaralı ve Hasta Askerlere İmdat ve Yardım Derneği) adı altında Kurulan, 1877'de **Osmanlı Hilaliahmer Cemiyeti** olarak, 1935'te de Atatürk'ün önerisiyle Türkiye Kızılay Cemiyeti olarak değiştirilen bu dernek; kurulduğu zamandan günümüze kadar gerek yurt içinde gerekse yurt dışında pek çok başarıya imza atmıştır. Dünyada benzeri olan diğer dernekler arasında saygınlığı olan bir dernektir.

Türkiye Kızılay Derneği Genel Müdürlüğü bir afetten sonra, özellikle sağlık, çadır, battaniye ve gıda malzemesi ikmal konusunda afetzedelerin yardımına koşmaktadır.

Biri merkezde olmak üzere 6 adet bölge deposu bulunmaktadır. En geç 6 ila 10 saat arasında afet bölgesine ulaşmakta ve 24 saat içerisinde de seyyar mutfaklarını kurarak sıcak yemek dağıtımını yapabilmektedir. Ankara'daki merkez depolarında bir de çadır fabrikası bulunmaktadır. Ancak bu fabrikada kış şartlarına uygun nitelikte üretim yapılamamaktadır.

Bir dernek statüsünde olan Kızılay'ın afetler sırasındaki yardımları, devletin bu işle görevli organlarına yardım ve destek mahiyetindedir. Bu hizmetleri yürütmek ise devletin aslî görevidir.

V. **KOMİSYON ÇALIŞMALARI**

Komisyon çalışmalarını iki şekilde yürütmüştür.

1- Deprem Bölgesinde Yapılan İnceleme ve Bilgilenme Çalışmaları:

Komisyonumuz 27.08.1999 tarihli ilk toplantısında; Genel Kuruldan tatil süresinde de çalışmalarına devam etmek için izin istenmesini, ayrıca depremin oluşturduğu can ve mal kaybını yerinde tespit etmek amacıyla bölgeye bir inceleme ve değerlendirme gezisi yapılmasını kararlaştırmıştır.

Bu karar doğrultusunda, deprem bölgesinde yaşananları yerinde görmek üzere 2.09.1999 tarihinde başlayan ve iki gün süren bir gezi düzenlenmiştir. Böylece; Bolu, Düzce, Göllyaka, Sakarya, Kocaeli, Gölcük, Yalova ve İstanbul Avcılar'ın, deprem sonrasındaki durumunu bizzat yerinde izlemek ve kriz masalarının çalışmalarını gözlemek fırsatı bulunmuştur.

Bu inceleme gezisinde, bölgede yaşanan felaketin üzerinden yaklaşık iki hafta gibi bir süre geçmesine rağmen Kriz masalarının deprem şokundan kurtulamadıkları görülmüştür. Geçmişte yaşanan

depremlere rağmen; imar planlarında yanlış yer seçimi, alüvyon arazilerin gerekli zemin etüdüleri yapılmadan imara açılması, yapılaşma sürecinde deprem şartlarına uyulmaması, siyasî ve rant kaygılarından kaynaklanan yoğunluk artışı, gereğinden fazla kat yapımına izin verilmesi, ya da kaçak yapılan binalara imar affı ile ruhsat verilmesi sonucunda bölgede ağır hasar ve can kaybının meydana geldiği görülmüştür.

Kaldı ki, imar izni veren yerel yönetimlerin çoğunun, yeterli düzeyde teknik kadroya sahip olmadıkları ve planlama yetkilerini bilimsel verileri dikkate almadan siyasî geleceğe yönelik kullandıkları tesbit edilmiştir. Bütün bunların ötesinde, maalesef gerek Devlet, gerekse vatandaşlar olarak bu derece büyük bir afete karşı hazırlıksız yakalandığımız görülmüştür. İlk incelememizde, moral çöküntüsü içerisinde olan insanların istekleri daha çok barınma, tedavi ve beslenme gibi konularda olmuştur. 15.09.1999 - 16.09.1999 tarihlerinde gerçekleştirilen ikinci inceleme gezisinde ise; yerel yöneticiler, sivil toplum örgütleri ve yöre halkını dinleme fırsatı bulunmuştur. Ayrıca depremin üssü olan Donanma Komutanlığı da ziyaret edilerek yetkililerden bilgi alınmıştır. Gölcük♦te, deprem şokundan kurtulan yöre halkı; (esnafı, sanayicisi ve yöneticisi ile birlikte) geleceğe yönelik endişelerini ifade ederek devletten beklentilerini sıralamışlardır. Bu beklentilerinin bölge üreticisi; (fındık, mısır, şeker pancarı gibi) ürünlerin bedelinin peşin ödenmesini, çiftçi, esnaf ve sanayiciler ise destek kredileri için yeni imkânlar tanınmasını istemişler, yerel yöneticiler de yörelerinde hayatın bir an önce yaşanır düzeye getirilmesini öncelikle istemişlerdir.

Bu ikinci ziyaret sonrasında Sakarya ve Gölcük haricinde, hemen hemen tüm bölgelerde hayatın iyileşmeye başladığına ilişkin işaretler gözlenmiştir. Bu yörelerde kesin hasar tespitlerinin tamamlandığı, enkaz çalışmalarının hemen hemen bitme noktasına geldiği ve geçici konutlar için altyapı çalışmalarına da başlandığı yetkililerce ifade edilmiştir.

Bu inceleme esnasında Kocaeli Valilik binasında, deprem sonrası TÜPRAŞ♦ta meydana gelen yangınla ilgili olarak TÜPRAŞ Genel Müdüründen bilgi alınmıştır.

TÜPRAŞ Genel Müdürü Mustafa Demirkaya ; 17 Ağustos depreminde Rafineride 115 metre boyundaki bir bacanın devrilmesi sonucunda yangın çıktığını, o anda tesiste 130 kişinin görev başında olduğunu, tüm bölgede elektriklerin kesildiğini ve haberleşmenin yapılamadığını, Genel Müdürlük ve Rafineri Kriz Merkezi standardı uyarınca Kriz Merkezinin faaliyete geçirildiğini, evlerinde bulunan 127 kişinin de bölgeye intikali ile derhal yangın söndürme faaliyetlerine başladığını ifade etmiştir.

Genel Müdür, yangının yayılması üzerine yardım talebinde bulunulduğunu ve gelen Alman, Bulgar, Azeri ekipleri gibi yabancı ekipler yanında TÜPRAŞ♦ın İzmir ve Kırıkkale, İstanbul ve İzmit Büyükşehir belediyeleri, PETKİM ve diğer kurumların yangın söndürme ekiplerine havadan söndürme uçaklarının da katıldıkları yoğun çabalar sonucunda 21 Ağustosta yangının tamamen söndürüldüğünü ifade etmiştir.

Genel Müdür, deprem ve yangın sonucunda büyük hasar gören İzmit Rafinerisinde onarım çalışmalarına derhal başladığını ve ürün dağıtımında herhangi bir sorun yaşanmayacağını da açıklamasında özellikle belirtmiştir.

Daha önceki ziyaretlerimizde, Sakarya ile Gölcük♦te diğer alanlara oranla iyileştirme çalışmalarının arzu edilen düzeyde olmadığını tespit eden Komisyonumuz, son gelişmeleri izlemek üzere 29.09.1999 tarihinde sadece Sakarya ve Gölcük♦ü kapsayan bir inceleme gezisi yapma ihtiyacı duymuştur.

Bu ziyarette, bölgede hâlâ koordinasyonun sağlanamadığı görülmüştür. Bölgede sık sık meydana gelen artçı depremler nedeniyle halkın tedirginliğini üzerinden atamadığı ve ihtiyaçlarının zaman içerisinde farklılıklar arz ettiği gözlenmiştir. Ancak, daha önceki ziyaretlerimizde rastladığımız belirsizliğin Hükümetin açıklamaları neticesinde azaldığı da tesbit edilmiştir.

Gerek Sakarya gerekse Gölcük◆te enkaz çalışmalarında eskiye oranla iyileşmeler olduğu, geçici prefabrike konutların yer seçiminde bazı aksaklıklar olmasına rağmen altyapı çalışmalarının hızla devam ettiği gözlenmiştir.

Sakarya◆da ise, deprem sonrasında tahrip olan kanalizasyon ve su şebekesi ile ilgili sorunun ciddiyetini koruduğu, ancak su şebekesinin ve kanalizasyonun takip eden günlerde ihalesinin yapılacağı yetkililerce açıklanmıştır.

Bu ziyaretler sonrasında, yetkililer, yürütülecek iyileştirme çalışmalarında bölge insanına ve müteşebbisine öncelik verilmesinin ticarî hayatın canlanmasına, böylelikle yaşamın daha süratli bir şekilde normale dönmesine katkı sağlayacağını söylediler. Ayrıca bu geziler sonrasında, yöre halkının ihtiyaçları ve istekleri konusunda düzenli olarak Ankara◆daki Başbakanlık Kriz Merkezi bilgilendirilmiştir. Böylece, Genel Kurul tarafından verilen araştırma görevi yanında, milletin vekili sıfatıyla, vatandaşın acısını biraz olsun azaltmak için Komisyon olarak her türlü çaba gösterilmiştir.

17 Ağustos tarihindeki deprem, Zonguldak ili ve ilçelerinde de önemli ölçüde hissedilmiştir. Özellikle, Karadeniz Ereğli◆si ve Alaplı ilçeleri diğerlerine nazaran daha fazla etkilenmiştir. Bu ilçelerimizin depremde zarar gören diğer bölgelerle aynı kategoride değerlendirilmesinde yarar vardır.

Yardım, kurtarma ve iskân çalışmaları açısından, geçmişte yaşanan benzer felaketler sonrasında nelerin yapıldığını ve ne gibi zorluklarla karşılaşıldığını araştırmak üzere dört alt komisyon kurulmuştur. Yakın geçmişte Erzincan◆da meydana gelen Depremi incelemek üzere Yalova Milletvekili Hasan Suna ile İstanbul Milletvekili Fadlı Ağaoğlu, Adana◆da meydana gelen depremi incelemek üzere İstanbul Milletvekili Abdulkadir Aksu ile Bolu Milletvekili Ersoy Özcan, 1966 Varto depremini incelemek üzere Muş Milletvekili Sabahattin Yıldız, Yalova Milletvekili Hasan Suna ile İstanbul Milletvekili Fadlı Ağaoğlu ve Eskişehir◆deki depremin etkilerini incelemek üzere Eskişehir Milletvekili İ.Yaşar Dedelek, Yalova Milletvekili Hasan Suna, Sakarya Milletvekili Osman Fevzi Zihnioğlu ile Muş Milletvekili Sabahattin Yıldız◆dan oluşan bu Alt Komisyonlar; araştırma, inceleme gezileri ışığında çalışmalarını tamamlayarak Komisyonumuzu bilgilendirmişlerdir.

Adana ve Erzincan◆da incelemelerini sürdüren Alt Komisyon ; her iki ilde de deprem sonrasında yapılan çalışmaların çevre halkı tarafından memnuniyetle karşılandığını, deprem anında ufak tefek bazı aksaklıklar olmasına rağmen sonuçta devletin yaraların sarılmasında başarılı bir çalışma yaptığını, ancak Marmara depreminde de çadır konusunda yaşanan sıkıntının Erzincan depreminde de yaşandığını ve bu konuda Kızılay◆ın dikkatinin çekildiğini söylemişlerdir.

Diğer taraftan 1966 Muş-Varto depremini, inceleyen alt komisyon, Erzincan ve Adana depremleri ile ilgili olumlu izlenimlerin, aradan 33 yıl gibi uzun bir süre geçmesine rağmen, devletin depremzede vatandaşlara olan taahhütlerini hâlâ yerine getirmediğini belirttiler. Vatandaşların büyük bir kısmının hâlâ kötü ve dayanıksız geçici konutlarda yaşadığını, bina yapımı için vaat edilen maddî yardımın yerine getirilmediğini, vatandaşların evlerini yapmak için anlaştıkları kötü niyetli kişilerce dolandırıldıklarını, sözkonusu kişilerin binaları yaptıklarını ifade ederek devletten parasını almalarına rağmen hak sahiplerine evlerini teslim etmediklerini ifade etmişlerdir.

Ayrıca, bazı vatandaşların da 1985 yılında çıkartılan 3177 sayılı yasada öngörülen iki aylık süre içinde başvurularını yenilemedikleri için hak kaybına uğradıklarını belirterek, bu konuların üzerine gidilmesinin devletin sürekliliği ve hak sahiplerinin mağduriyetlerinin giderilmesi açısından önemli olduğunu söylemişlerdir.

Çalışmalarını yoğun bir şekilde sürdüren Komisyonumuz, bu çalışma temposu içerisinde deprem bölgelerindeki gelişmeleri de izleyebilmek açısından kendi aralarında görev bölümü yapmıştır. Buna göre; Bolu, Düzce, Gölyaka ve Zonguldak◆ta Bolu Milletvekili Sayın Ersoy Özcan, Sakarya◆da Sakarya Milletvekilleri Sayın Nevzat Ercan ile Sayın Osman Fevzi Zihnioğlu, Kocaeli, Gölcük ve

civarında Kocaeli Milletvekilleri Sayın Cumali Durmuş ile Sayın Sefer Ekşi, Yalova ve Çınarcık♦ta Yalova Milletvekili Sayın Hasan Suna ile Bursa Milletvekili Sayın Teoman Özalp, İstanbul Avcılar♦da İstanbul Milletvekilleri Sayın Abdülkadir Aksu ile Sayın Fadlı Ağaoğlu, Eskişehir♦de ise Eskişehir Milletvekili Sayın Yaşar Dedelek görevlendirilmiştir. Görevlendirilen sayın milletvekilleri bölgelerindeki gelişmelerden Komisyonu devamlı olarak bilgilendirmek suretiyle çalışmalarını sürdürmüşlerdir. Böylece Komisyonumuz bir taraftan çalışmalarını sürdürürken, bölgenin acil gereksinimleri ile ilgili olarak da Başbakanlık Kriz Merkezine devamlı olarak bilgi vermeyi insanî yönden bir görev bilmıştır.

Komisyonumuz çalışmalarını sürdürdüğü sırada, 12 Kasım 1999 Cuma günü akşamı Bolu, Kaynaşlı ve Düzce ili civarında 7.2 büyüklüğünde yeni bir deprem meydana gelmiştir. Bu son gelişme üzerine 21 Kasım 1999 Pazar günü bölgeye giderek yeni durumu yerinde incelemiştir. Bu kez devletimizin Marmara depreminden farklı olarak olaya anında el koyduğu, kriz masalarının deprem deneyimi olan vali yardımcıları ve kaymakamlarla desteklendiği, sivil halkımızın örgütlü bir biçimde kısa süre önce yaşadıkları depremden edindikleri deneyimden de yararlanarak yoğun bir şekilde kurtarma çalışmalarına katıldıkları görülmüştür. Yetkililerden, önceki depremde yaşanan olumsuzlukların bu depremde yaşanmadığını, Kızılay ve Sivil Savunma Teşkilatı, Zonguldak Kömür İşletmeleri çalışanları ve diğer gönüllü kurtarma örgütleri tarafından duruma el konulduğu, sağlık hizmetlerinin kusursuz yürütüldüğü belirtilmiştir. Bununla beraber çadır konusunda daha önce Gölcük depremi için 120 bin çadırın dağıtılmış olması ve yaklaşan kış şartlarına uygun çadır üretiminin zaman alması dolayısıyla sıkıntıya düşüldüğü, ancak gerekli girişimlerin yapıldığı ve bu açığın da kısa sürede giderileceği yetkililerce ifade edilmiştir.

Ülkemiz topraklarının büyük bir bölümünün I. derece deprem kuşağında yer aldığı bilinen bir gerçektir. Diğer taraftan Komisyonumuzu bilgilendiren deprem bilimcileri yapmış oldukları açıklamalarda depremlerin belli periyodlar içerisinde tekrarlandığını ifade etmiştir. Bunun üzerine, deprem karşısında alınması gereken tedbirleri araştırmakla yükümlü olan Komisyonumuz, olası bir deprem tehlikesi karşısında başta İstanbul, İzmir, Bursa ve Eskişehir gibi illerimize özel ilgi göstermiş, gerek nüfus yoğunluğu, gerek sanayimizin büyük ölçüde bu illerde yer alması nedeni ile söz konusu illerimiz olası bir afete karşı ne derece hazırlıklı olduğunu tespit etmeye çalışmıştır.

Bu düşünce ile gerek 17 Ağustos depreminden etkilenmiş olması gerekse birinci derece deprem bölgesinde yer alması sebebiyle ilk çalışma Bursa♦dan başlatılmıştır.

Büyükşehir ve bağlı ilçe Belediye Başkanları, Sanayi ve Ticaret Odası, Mimarlar Odası, İnşaat Mühendisleri Odası, Jeoloji Mühendisleri Odası, Jeofizik Mühendisleri Odası, TEDAŞ, BOTAŞ Şirketleri ile Bursa Esnaf ve Sanatkarlar Odası yetkililerinin katıldığı bir toplantıda, 17 Ağustos depreminin zararları ve olası bir büyük depremde neler yapılması gerektiği tartışılmıştır.

Yetkililer, Bursa ilinin büyük bir kısmının birinci derece, bir kısmının da ikinci derece deprem bölgesinde olduğunu açıklamışlardır. Son Gölcük depreminde ilde bin kadar binanın hasar gördüğünü ve 10 kişinin de hayatını kaybettiğini belirtmişlerdir. Gemlik Belediye Başkanı, Mudanya ve Gemlik♦in Kuzey Anadolu fay hattı uzantısında yer aldığını ve zaman zaman özellikle Gemlik♦in depremlerin merkez üssü olduğunu hatırlatarak, Gemlik Körfezinde bulunan British Petrolün akaryakıt dolum tesisleri ile TÜGSAŞ♦in Amonyak tesislerinin büyük bir deprem sonrasında sızıntı yapabileceğini, bunun sadece Gemlik için değil, Bursa ve civarı için de büyük bir tehlike arzettiğini vurgulayarak, yöre halkının endişe içinde olduğunu, bu tesislerin daha güvenli yerlere nakledilmesini gerekli gördüklerini söylemiştir.

Nüfus yoğunluğunun ve çarpık kentleşmenin hakim olduğu ve geçmiş tarihte pek çok depremlere maruz kalmış olan İzmir♦de de; Komisyonumuz Büyükşehir Belediye Başkanı, Metropol İlçe Belediye Başkanları, Sanayi ve Ticaret Odası, Mimarlar Odası, İnşaat Mühendisleri Odası, Jeoloji Mühendisleri Odası, Jeofizik Mühendisleri Odası, İzmir Esnaf ve Sanatkarları Birliği, EĞİAD ile EŞİAD Başkanları ve Üniversite temsilcileri ile geniş katılımlı bir toplantı yapmıştır.

15.10.1999 günü İzmir Vali Konağı'nda yapılan ve vilayet yetkililerinin de katıldığı toplantıda; kırık faylar üzerinde bulunan İzmir Kenti , deprem öncesi hazırlıklar açısından ve deprem riski açısından masaya yatırılmış. Alınması gereken tedbirler konusu tartışılmıştır aşağıdaki görüşler ifade edilmiştir.

Bu tartışmada şu görüşlere yer verilmiştir;

Büyükşehir Belediye Başkanı, belediye tarafından yürütülen deprem çalışmalarına değinerek, geçmiş yıllarda başlatılan RADIUS projesi çalışmalarının devam ettiğini, Büyükşehir olarak Hollanda ile kurtarma faaliyetleri konusunda bir ortak çalışma yürüttüklerini, Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Müdürlüğünde kurtarma çalışmaları için gerekli ekipmanın hemen hemen % 50'sinin temin edildiğini, geri kalanın ise Mart 2000 yılına kadar tamamlanacağını, stratejik öneme haiz konutların depreme dayanıklılıkları konusunda Devlet Daireleri, Hastahaneler, Okullar gibi planlı ve detaylı bir proje çalışmasının yürütüldüğünü, diğer binalar için de genel bir çalışma yapıldığı ifade edilmiş, eğitim çalışmalarına ağırlık verildiğini açıklamıştır.

İzmir Emniyet Müdürlüğü yetkilileri ◆Emniyet Arama Kurtarma Harekat Planı◆ adı ile tanımladıkları bölgedeki her karakolda en az üç kişilik kurtarma ekipleri oluşturmayı hedefleyen bir proje hazırladıklarını ve projeye ilişkin bir yönergeyi de onay için İçişleri Bakanlığına gönderdiklerini ifade etmişlerdir. Söz konusu projeye göre, ilk etapta İzmir Emniyeti bünyesinde 8◆er kişiden oluşan 6 tim oluşturulduğunu zaman zaman tatbikat yapan bu timlerin her türlü kurtarma hareketine müdahale etmeye hazır durumda bulduklarını ve amaçlarının karakollarda oluşturmayı planladıkları ekipler ile il, ilçe, mahalle ve sokak düzeyinde kurtarma çalışmalarında yardımcı olacak 6 400 kişilik bir ekip meydana getirmek olduğunu açıklamalarına eklemiştir.

İzmir Ege Üniversitesi Rektör Vekili; Üniversite bünyesinde öğrencilerin doğal afetlerde, kurtarma faaliyetlerine katkılarını daha etkili kılabacak örgütlenme çalışmaları yaptıklarını ifade etmiş, bu tür felaketlerde resmî kuruluşlarla nasıl entegre olunacağı konusunda çalışmalar yaptıklarını da sözlerine eklemiştir.

Ege Üniversitesi öğretim görevlisi, İzmir◆in etrafının kırık fay hatları ile dolu olduğunu, deprem riskinin çok fazla olduğu İzmir ve bölgesinin sismografik deprem haritalarının çıkartılması gerektiğini, İzmir ve civarının zemininin sıvılaşmaya müsait olduğunu, aynı zamanda İzmir◆in heyelan tehlikesi ile de karşı karşıya bulunduğunu ifade ederek; ilköğretim çağından başlayarak tüm İzmir halkının deprem konusunda bilgilendirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Bir diğer öğretim görevlisi, doğal çevre jeolojik yapının hassasiyetine değinerek bu dengenin insanlar tarafından bozulması sonucunda böyle felaketler yaşandığını, İzmir bölgesinde doğal afetlerle ilgili çalışmaların bir şemsiye altında toplanması gerektiğini vurgulamıştır. Oysa uygulamada böyle bir merciin olmadığını belirten öğretim görevlisi, deprem riski olan her ilin civarındaki üç il ile irtibatlandırılmasının gerektiğini, bunun dışında mutlaka kent içi arazi kullanımının sınırlandırılması ayrıca kent içi ulaşımının da rahatlatılması çalışmaları yapılmasının gereğine işaret etmiştir.

İnşaat Mühendisleri Odası Başkanı; yürürlükteki Afet İşleri Yönetmeliğini bugünkü felakete sebep olduğunu ileri sürmüş, mutlaka değiştirilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Devamla, inşaat sektöründe hazır betonun önemine değinerek bu konuda bir denetim mekanizmasına şiddetle ihtiyaç duyulduğunu söylemiştir. Ayrıca, hazır betonun tüm ülke çapında teşviki, yetkin mühendislik konusunda kanunî düzenleme yapılması ve her ilde deprem senaryoları hazırlanarak tatbikat yapılması gerektiğini ifade etmiştir.

9 Eylül Üniversitesi Genel Sekreteri; Türkiye◆de ilk defa Acil Bakım ve Ambulans Teknikerliği branşının kendi üniversitelerinde kurulduğunu ve deprem bölgesine Üniversite tarafından görevlendirilen ambulanslarda bu kişilerin görev yapmasının yararlarını gördüklerini söyleyerek, Üniversitenin bölgeye yapmış olduğu yardım ve katkılara değinmiş ve üniversite bünyesinde dağcılık ve kurtarma birimleri oluşturulduğunu sözlerine eklemiştir.

Daha sonra 9 Eylül Üniversitesinde kurulan Deprem Araştırma Merkezi Başkanı; depremle mücadelenin ancak geçmiş depremlerden ders alarak ileriye doğru tedbir almakla mümkün olacağını söyleyerek bu yolda yapılacak çalışmaların tek merkezde toplanması gerektiğini ifade etmiştir.

Üniversite olarak, İzmir ve civarında yapılacak dinleme sonuçlarını değerlendirmek ve İstanbul'da Kandilli Deprem Araştırma Merkezi ile bağlantı kurarak koordineli bir çalışma yapmak üzere üniversitede bir araştırma merkezi kurulduğunu, bu çalışmaların üniversiteler aracılığıyla bütün yurda yayılması gerektiğini savunmuştur. Bu sayede Türkiye'de hangi fayların aktif, hangilerinin durağan durumda olduğunu tespit edileceğini, böylece de koşulların elverdiği ölçüde depremle mücadele için organizasyon imkânı sağlanacağını söylemiş, buna rağmen insanların depremle baş edemeyeceğini sözlerine eklemiştir. Ancak meslek şovenizminden uzak bir şekilde inşaat mühendisleri, mimarlar, şehir plancılar, jeologlar, jeofizik mühendislerinin bir araya gelerek depremden en az zarar görecektir şartların yaratılmasını sağlamak için çalışmaları gerektiğine dikkat çekmiştir.

İzmir Jeoloji Mühendisleri Odası Başkanı; İzmir bölgesinin diri fayları ile ilgili ayrıntılı çalışmaların yapılmadığını, bu çalışmaların öncelikle yapılması gerektiğini, yetkin mühendislik konusunun bir an önce çözümlenmesi gerektiğini ayrıca belediyelerin inşaat ruhsatlarını verirken zemin etütleri konusunda hassas davranmalarını istemiştir.

Türkiye nüfusunun altıda birinin yaşadığı, 2 400 bin konutun bulunduğu, çarpık kentleşmenin örneklerini bünyesinde içeren ve 17.8.1999 tarihindeki depremden doğrudan etkilenen İstanbul; olası depremlere hazırlık konusunda incelenmesi gereken illerin başında gelmektedir. Deprem uzmanlarının, Kuzey Anadolu Fay Hattının Marmara Denizindeki fay sisteminde sismik boşluğun varlığı, bu kentimizi olası bir deprem tehlikesi ile karşı karşıya getirebilir. Bu tehlike İstanbul toplantımızı çok önemsememize neden olmuştur. Bu geniş katılımlı toplantıya; İl Müdürleri, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı ile Metropol Belediye Başkanları, Sivil Toplum Örgütleri, Meslek Oda Başkanları, özellikle İnşaat Mühendisleri Odası, Jeoloji Mühendisleri Odası, Jeofizik Mühendisleri Odası, Mimarlar Odası, Şehir Plancıları Odası, Üniversitelerin İnşaat, Mimar, Jeofizik, Jeoloji ve Şehir Planlama Bölümleri Öğretim Üyeleri, Boğaziçi Üniversitesi İnşaat Mühendisliği Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Semih Tezcan, Kandilli Rasathanesi Deprem Araştırma Merkezi Başkanı Prof. Dr. Ahmet Mete Işıkkara, İnşaat Mühendisleri Odası Başkanı Prof. Dr. Atilla Ansal, Jeofizik Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Üyesi Prof. Dr. Ali Keçeli, Jeofizik Mühendisleri İstanbul Şube Başkanı Yrd. Doç. Dr. Oğuz Gündoğdu, Nuh Beton A.Ş. Genel Müdürü Avni Çomu, Parlamentoda grubu bulunan partilerin İl Başkanları ile AKUT, TRAC gibi amatör ve gönüllü kuruluşların temsilcileri katılmıştır. Toplantıda şu görüşlere yer verilmiştir;

İstanbul Valisi Sayın Erol Çakır, İstanbul'da 2 milyon 400 bin konut, 700 bin bina bulunduğunu, bunların % 50'sinin kaçak ve denetimsiz yapılar olduğunu, tüm binaların incelenerek depreme dayanıklı hale getirilmesinin maliyetinin çok büyük olduğunu, kaldı ki yeterli kaynak bulunsa bile bu çalışmaların çok uzun bir süreye yayılacağını açıklamıştır. Valilik olarak öncelikle 700 okul ile 10 bin kamu binasının incelenerek depreme dayanıklı hale getirilmesini planladıklarını, ancak şahıslara ve özel kesime ait yapılara ilişkin iyileştirme çalışmalarının bizzat kendileri tarafından yapılması gerektiğini, bununla beraber iyileştirme çalışmalarını kendi imkânları ile yapamayacak olanlara devletin ucuz kredi sağlamanın isabetli olacağını ifade etmiştir. Depremlerin ne zaman olacağını önceden bilinmesinin mümkün olmadığı, ancak ilk deprem dalgasından sonra gelen yıkıcı dalgaları arasında yaklaşık 8 saniyelik bir süre bulunduğunu ve bu sürenin de elektrik, doğal gaz ve atom reaktörü gibi hassas bazı kuruluşların, sistemlerinin devre dışı bırakılmasına olanak sağlamaya yeteceğine işarette, buna imkân tanıyacak bir proje için gerekli olan 3 milyon dolarlık bir kaynağı bile henüz temin edemediklerini söylemiştir. Ayrıca, toplumun deprem olgusu ile iç içe yaşamayı öğrenmesi gerektiğini, bu nedenle ilkokul aşamasından başlayarak deprem konusunda temel bilgilerin verilmesini, imar disiplininin yer seçiminden başlayarak her aşamada ciddi bir şekilde denetlenmesini ve asla müsamaha gösterilmemesini, imar mevzuatı konusunda denetimi etkili kılacak yasal düzenlemelerin kısa sürede yapılmasının gereğine değinmiştir. Üniversitelerimizin değerli öğretim üyeleri ve meslek odası temsilcileri ise artık deprem gerçeğini toplum olarak kabullenmemiz gerektiğini vurgulayarak, depremin nerede ve ne zaman olacağı tartışmalarının hiçbir anlamının olmadığını, zira Marmara Denizinin herhangi bir yerinde meydana gelecek depremin, İstanbul'u etkileyeceğini ifade etmişlerdir. Artık toplum olarak tartışmayı bir yana bırakarak depreme hazırlıklı olmak için neler yapmamız

gerektiğini araştırıp ona göre davranmamız gerektiğini, depreme hazırlığın depremden hemen sonra yeniden başladığı gerçeğini hiçbir şekilde akıldımızdan çıkarmamamızı önermişlerdir.

Depreme hazırlık açısından inceleme ve iyileştirme çalışmalarının çok önemli olduğunu da ifade eden Üniversite Öğretim Üyeleri ve meslek odaları temsilcileri, bu faaliyetlere ilişkin hatalı projelerde maalesef bazı Üniversite hocalarının da imzalarının bulunduğunu bizzat gözlemlediklerini, bu işlemlerin çok detaylı laboratuvar çalışmalarını gerektirdiğini kaldı ki , İstanbul'da bu çalışmaları yapabilecek kalitede çok az laboratuvar bulunduğunu ileri sürerek, hassas olan bu konuda çok dikkat edilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir.

Ayrıca güvenlik, eğitim, sağlık, itfaiye gibi kamu binalarının yapımına çok dikkat edilmesi gerektiğini, İstanbul'da bazı hastahanelerin, bulunduğu sokaklardaki binaların yıkılması halinde hastahaneye giriş ve çıkışların tehlikeye gireceğini hatırlatarak, bundan böyle hastahane ve benzeri tesislerin yapımında bu gibi hususlara dikkat edilmesini önermişlerdir.

Toplantıda; görsel medyada son günlerde yer alan deprem tartışmalarına da değinen değerli hocalar, toplumda geniş tepkiye yol açan ve İstanbulluları huzursuz eden, televizyonlardaki deprem tartışmalarını eleştirerek bu tür bilimsel tartışmaların yerinin medya sahnesi olmadığını, aksine, bilimsel şüpheler olduğunu hatırlatarak bu toplantının sonuçlarının yetkili kişi veya kurumlar tarafından açıklanması gerektiğini vurgulamışlardır .

Toplantıda; Marmara Bölgesine kapsamlı sismik kayıt istasyonlarının acilen yerleştirilmesi, sismik ve jeofizik araştırmalara hız verilmesi özellikle vurgulanmıştır. Ayrıca ırmak yatakları, dolgu alanları ve fay hattında inşaatı izin verilmemesinin altı çizilmiştir.

Komisyonumuz 26.11.1999 tarihinde Eskişehir'de Valilik, Yerel Yönetimler, Üniversiteler, siyasî parti yöneticileri ve sivil toplum örgütlerinin katıldığı bir toplantı yapmıştır. Bu toplantıda, yaşadığımız depremler sırasında ve sonrasında yapılan çalışmalar, olası bir deprem öncesi yapılan çalışmalar konusunda bilgi alınarak özellikle geleceğe yönelik çalışmaların, üniversitelerden de yararlanarak bilimsel temel üzerinde inşa edilmesi gerekliliği vurgulanmıştır.

17 Ağustos 1999 Marmara depreminden doğrudan etkilenen Eskişehir'de, biri kalp krizinden olmak üzere 33 kişi ölmüş, 98 kişi yaralanmış, 80 konut, 19 işyeri ağır hasar görmüş ya da yıkılmıştır.

Deprem öncesi çalışmalarda Valilik, Belediyeler, Üniversite ve sivil toplum örgütleri el ele vererek çalıştıklarını ifade etmişlerdir.

Büyükşehir Belediyesi 17 Ağustos depremi sonrası inşaat faaliyetlerini durdurarak mevcut imar planını zemin etütlerini yaptırarak revize etmeyi planladığını, bundan sonra yapı üretim aşamasında kurmakta oldukları laboratuvarı da devreye sokarak, çok ciddi bir denetim sistemi oluşturmak üzere olduklarını belirtmişlerdir. Ayrıca Anadolu Üniversitesinin ilgili bölümünde Eskişehir için bilimsel bir afet senaryosu oluşturulduğu bu çalışmanın Türkiye geneline örnek olabilecek bir çalışma olduğu aktarılmıştır.

2 - Mecliste Yapılan Toplantılar:

Komisyon deprem yöresinde yapmış olduğu çalışmalardan edindiği sonuçlar ve yaptığı tespitler doğrultusunda ihtiyaç duyduğu açıklamaları, Komisyon toplantılarına davet ettiği yetkililerden ve uzmanlardan istemiştir. Komisyonumuzun bilgisine başvurduğu yetkililerden;

Kızılay Eski Başkanı Sayın Kemal Demir; Kızılay'ın sabahın erken saatlerinde 8.30'da Genel Merkezde Kriz Masası teşekkül ederek bölgeye ilk sevkıyatı yaptıklarını ifade ettiği açıklamasında; eldeki mevcutlar hemen bölgeye sevk ettiklerini ancak bunların yetmeyeceğini önceden gördüklerini ve kendisinin bizzat Dışişleri Müsteşarı ile görüşerek uluslararası düzeyde, dünyadaki mevcut çadırların tespit edilerek satın alınmasını istediğini söylemiştir. Üyeler tarafından Kızılay'ın eksiklikleri ile ilgili aşırı eleştirilere maruz kalan eski Başkan, depremzede vatandaşlara çadır sağlamak bakımından

sıkıntı çektiklerini ifadeyle, Türk Kızılay'ının dünyada tek olarak kendi çadırını ürettiğini, ancak bunun yeterli olmadığını ve fason yaptırdıklarını açıklamıştır. Gölçük depremi sonrasında Kuruma yapılan eleştirilerin ağırlığına da değinen eski başkan, Kızılay'ın bunu hak etmediğini; 1992 yılında Erzincan, 1995'te Dinar, 1996'da Çorum ve Amasya, 1998'de Bartın sel felaketi, 1998'de Adana Ceyhan'a binlerce çadır gönderdiklerini ifade etmiştir.

Kızılay'ın benzerleri arasında kendi çadırını üreten tek kuruluş olduğunu, ancak bunun yeterli olmadığını ifade eden eski başkan, Kızılay'ın yakın tarihte Bosna-Hersek ve benzer yurt dışı yardımlarına değinmiş ve son olarak mart ayında Kosova olayları nedeniyle elinde yeteri kadar çadır stokunun bulunmadığını söylemiştir. Bütün bunların yanında eldeki bütün çadırların derhal deprem bölgesine gönderildiğini ve Kızıl Haç ile temasa geçilerek daha fazla çadır bulabilmek için her türlü çabanın Kızılay olarak gösterildiğini sözlerine eklemiştir.

Ulaştırma Bakanlığı Telsiz İşleri Genel Müdür Yardımcısı;1980 öncesine kadar Telekomünikasyon sistem ve tesislerinin nükleer savaş düzenine ve sistemine göre yapıldığını, ancak soğuk savaş dönemi ve Kıbrıs harekâtından sonra Türkiye'nin karşılaştığı sorunlar nedeniyle, alt yapı sorunlarının normal yapı tesisleri projesi içerisinde değerlendirildiğini, iletişim santrallerinin bu nedenle depremde yıkıldığını, Bakanlığa ait ekiplerin üç saat içinde bölgeye intikal ettiklerini, ancak bu ekiplerin bölgeye giden yollardaki trafik nedeniyle zorluk çektiklerini, bu yüzden bir gün gecikme olduğunu söylemiştir.

Yaşanan haberleşme sıkıntısının bölgedeki bazı kamu kuruluşlarına ait telsizlerin de devreye sokulamamasından da kaynaklandığını sözlerine ekleyen yetkili, daha sonra bölgeye intikal eden amatör telsizciler sayesinde haberleşmenin sağlanabildiğini ifade etmiştir.

1987 yılında yapılan bir plan çerçevesinde Sivil Savunma Birlikleri, Kızılay ve belediyelerin ortak haberleşme yapabilecekleri bir kanal tespit edilmesine rağmen bu kanalların ilgililer tarafından kullanılmadığını belirten yetkili, bu sıkıntıların bölgedeki kamu kurumları hatta özel kurumların kendi afet yönetim sistemi ve bununla ilgili yönerge ve talimatlarının bulunmadığı için meydana geldiğini vurgulamıştır.

Sivil Savunma Genel Müdürlüğü Temsilcisi; olay sabahı derhal kriz merkezinin faaliyete geçirildiğini, Ankara'dan 56, Erzurum'dan 34, İstanbul'dan 26 kişilik üç sivil savunma birliğinin olay yerinde çalışmalara başladığını, ancak ellerinde müdahale edecek başka birlik bulunmadığını ifade etmiştir.

Bugüne kadar olan depremlerin lokal olması nedeniyle fazla bir sıkıntı yaşanmadığını, ancak Marmara bölgesinde meydana gelen depremin çok geniş bir sahada meydana gelmesi yüzünden, sınırlı personel, araç ve gerece sahip olan kurumun aciz kaldığını belirtmiş, 1997 yılından beri Sivil Savunma teşkilatı ile ilgili yasal düzenlemelerin bir türlü Yüce Meclisten geçmemesi nedeniyle istenilen düzeye gelinemediğini sözlerine eklemiştir.

Ayrıca, Kızılay Genel Müdür Yardımcısı, Bayındırlık Bakanlığı Müsteşarı ile Afet İşleri Genel Müdürü, TÜRKCEL ve TELSİM yetkilileri, Karayolları Genel Müdür Yardımcısı, DSİ ve MTA yetkilileri; yaptıkları çalışmalar hakkında Komisyonu bilgilendirmişlerdir. Komisyon üyelerinin kurtarma araçlarının ve elemanlarının neden yeterli olmadığı, gelen yardımların dağıtımındaki aksaklıkların nelerden kaynaklandığı, ülkenin iletişim ağının böyle bir depremde çok uzun bir süre devre dışı kalmasının sebebinin neler olduğu, ne gibi önlemler alındığı, Kriz masalarındaki karmaşanın neden kaynaklandığı, neden dışarıdan belli adrese gönderilen yardımların yerine ulaşmadığı, devlet yollarının tamirinin uzun süre almasının sebebinin ne olduğu gibi bölgedeki tespitlerine ilişkin bazı soruları da cevaplamışlardır.

Ayrıca deprem felaketi yaşanan bölgede yer alan esnaf ve sanayicinin bankalara olan borçları konusunda neler yapılabileceği konusunu araştıran Komisyonumuz bu çerçevede Türkiye Bankalar Birliği Başkanvekilini dinleyerek konuya ilişkin bilgi almıştır.

Sayın Başkanvekili bu konuda devletin kamu bankaları ile ilgili olarak bazı uygulamalarla, depremde mağdur olan vatandaşlarımızın durumunu kolaylaştırdığını ancak özel bankalarla ilgili bir yaptırımın sözkonusu olamayacağını söylemiştir. Bununla birlikte Bankalar Birliği olarak, deprem bölgesinde mağdur olan sanayici ve esnafın protesto olan çekleri nedeniyle ileride bir sorun yaşanmaması için tedbir aldıklarını ifade etmiştir. Komisyonumuz ayrıca amatör bir anlayış ile felaketzedelerin yardımına koşan Zonguldak Kömür İşletmeleri çalışanları, AKUT, TRAC ve ORDOS gibi kuruluşların temsilcilerini dinleyerek bilgi almıştır.

Komisyonumuz, depremde en çok can ve mal kaybına yol açan yapı sektöründe faaliyet gösteren meslek odalarının temsilcileri sıfatıyla Türkiye Mühendis, Mimar Odaları Birliğine bağlı, İnşaat Mühendisleri Odası, Mimarlar Odası, Jeoloji Mühendisleri Odası, Jeofizik Mühendisleri Odası, Şehir Plancıları Odası temsilcilerini dinlemiştir.

Mimarlar Odası Temsilcisi; TMMOB bünyesindeki odalar olarak, en üst ölçekteki bölgesel planlamadan en alt ölçekteki planlamaya kadar tespitlerin doğru yapılması gerektiğini, yerleşim alanlarının doğru tespit edilmesini, bu alanların zemin etütlerinin ada, parsel hatta bina ölçeğinde doğru yapılmasını, zira binaların bile iki ucu arasındaki toprak dayanımının farklılıklarının söz konusu olduğunu ifade ederek, yerel ölçekteki zemin etütlerinin, projelerinin doğru yapılmasını, seçilen malzemelerin standartlarının uygun olması gerektiğini ve tüm bunların yanında yapım aşamasında sağlıklı denetim yapılmasının gerektiğini söylemiştir.

İnşaat Mühendisleri Odası Temsilcisi; mühendislerin nereden mezun olurlarsa olsunlar, meslek sonrası üniversitelerin ve odaların açmış olduğu kurslara devam ederek veya firmalarda çalışarak belirli bir tecrübe edindikten sonra Bayındırlık ve İskân Bakanlığının, Üniversitenin ve Odaların da içinde bulunduğu komisyonda sınavdan geçtikten sonra yeterliliklerini kanıtlayarak batılıların sertifikalı, bizde ise yetkin mühendislik dediğimiz bir belge aldıktan sonra önemli projelere imza atmalarının uygun olacağını söylemiştir. Oda olarak Orta Doğu Teknik Üniversitesinin hazırlamış olduğu İmar Yasasında ön görülen kontrol mekanizmaları, sertifikalı mühendislik, proje esasları gibi gündeme alınmasını savduklarını ifade etmiştir.

Ayrıca projelerin bir ekip çalışması olduğunu bu ekibin içerisinde jeolog, jeofizikçi, şehir plancısı, mimar ve inşaat mühendislerinin olduğunu dolayısıyla bizim de aslında müşterek çalışma alışkanlığımızın kural ve yasal yönlerini yerine getirmemiz gerektiğini vurgulamıştır.

Şehir Planlama ve Mimar ve Mühendis Odası Temsilcisi; sayıları artan organize sanayi bölgeleri kurulmaktadır. Bu bölgelerin yer seçim kararları sadece sanayicinin kâr edebilmesi ya da yeni iş olanakları yaratıyor diye izah edilemez. Yeni iş alanları demek şehirlere yeni yoğunlaşmalar demektir. İşte kontrol edemediğimiz göç plansız şehirleşmenin baskı aracı olmaktadır. Buna hiç bir şehir plancısının hiç bir belediyenin karşı koyması mümkün değildir. Dolayısıyla sanayilerin yer seçiminde optimal kârlılık noktası, ulus açısından ülke açısından optimal değildir. Bedeli ağırdır. Tıpkı son depremde yaşadığımız gibi. Devlet kesinlikle kamu arsa stokunu arttırmak durumundadır. Kiralık konut üretimine devlet bütün kurum ve kuruluşlarıyla girmek durumundadır. Kentsel arsa rantını düşürmenin insanları şuursuzca bir konut, ne pahasına olursa olsun, elde edeyim düşüncesinden uzaklaştırabilmek, onlara ucuz ve sağlıklı alternatifler sunmakla mümkündür demiştir.

Ayrıca, Türk Hazır Beton Birliği Yönetim Kurulu Başkanı; yurdumuzun büyük bir kısmının birinci derece deprem bölgesinde olduğunu ifade ederek, bu bölgelerde yapılacak binalarda BS-20'nin altında beton kullanımının kesinlikle yasaklanması gerektiğini söylemiştir. BS-20 ve üstündeki beton standartlarının elle veya şantiye şartlarında vasıfsız elemanlarla yapılmasının mümkün olmadığını, Türkiye'nin Avrupa ülkeleri arasında BS-14 ve BS-16 kullanan tek ülke konumunda olduğunu belirterek deprem sonrasında birlik olarak İstanbul Teknik Üniversitesine yıkılan binalarda yaptıkları testlerde betonların BS-10 kalitesinde olduğunu tespit ettiklerini, halbuki bunun 1998 yılından itibaren yürürlüğe giren yönetmeliğe göre BS-20'nin altında olmaması gerektiğini belirtmiştir. Bu evsattaki betonun çok ciddi tesislerde yapılabileceğini ve ciddi bir şekilde denetlenmesinin gerektiğini sözlerine eklemiştir.

Komisyonumuz, Türkiye Mütahhitler Birliği ve Üniversitelerin ilgili öğretim üyelerini de dinlemiştir. Bu kişilerle yapılan toplantıda, deprem bölgesindeki yapılar ele alınarak, müşterek bir değerlendirme yapılmış ve yapılardaki olumsuzlukların nelerden kaynaklandığı ve bunların giderilmesi için yasal düzenlemeler de dahil, nelerin yapılması gerektiği araştırılmıştır.

Komisyonumuz bütün bu görüşmelerin yanında, kendisine ulaşan; Cumhuriyet Halk Partisinin hazırlamış olduğu deprem raporunun yanı sıra Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Başkent Üniversitesi, Balıkesir Üniversitesi, TMMOB Mimarlar Odası, Türkiye Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Şehir Plancıları Odası, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası Bursa Şubesi, Türk Tabipler Birliği İstanbul Tabipler Odası, Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Şubesi tarafından oluşturulan depremle ilgili Bilimsel Kurul, İller Bankası Bursa 2 nci Bölge Müdürlüğü, İzmir Köyhizmetleri 16 ncı Bölge Müdürlüğü, İzmir Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Eğitim Merkezi, Hazır Beton Birliği, Deprem Vakfı, Jeoloji Mühendisleri Odası, ORDOS (Orta Doğu Doğa Sporları Derneği) ve TRAC (Telsiz ve Radyo Amatörleri Cemiyeti) tarafından gönderilen her türlü bilgi ve belge üzerinde de hassasiyetle durmuş ve çalışmalarında değerlendirmiştir.

17 Ağustos ve 12 Kasım Deprem Sonrası Yapmış Olduğu Çalışmalar Konusunda Hükümetin Açıklaması:

17 Ağustostan sonra Hükümetimiz, depremzede yurttaşlarımızın barınma gereksiniminin karşılanması konusunda 3 aşamalı bir plan öngörmüştü.

Birinci aşama, konutları yıkılan veya oturulamaz duruma gelen yurttaşlarımız için çadırkentler kurulması;

İkinci aşama, kışlık çadırlar kurularak ve prefabrike konutlar inşa edilerek yurttaşlarımızın kış soğuşundan korunmalarının sağlanması,

Üçüncü aşama, kalıcı konutların yaptırılması.

Geçen üç buçuk aylık dönemin sonunda birinci ve ikinci aşama gerçekleştirilmiş; ve on binlerce depremzede ailesi kış koşullarına uygun barınma olanaklarına kavuşturulmuştur.

Bu bağlamda,

Deprem bölgesine 114 bin kadar çadır gönderilmiştir. Ayrıca, 12 kasım depreminden sonra Bolu-Düzce ve çevresine sağlanan çadır sayısı ise 46 bini aşmıştır.

Bayındırlık ve İskân Bakanlığımızca yaklaşık 26 bin prefabrike konutun tamamlanması için Kasım ayı sonu hedef alınmış ve üstün bir çaba ile bu hedefe ulaşılmıştır. Böylece, rekor sayılabilecek sürede kış koşullarına uygun barınma için önemli bir olanak sağlanmıştır. Gönüllü kuruluşların ve çeşitli ülkelerin yardımlarıyla prefabrike konut sayısı 35 bine ulaşacaktır.

Bolu ve Düzce depreminden sonra, yörede ortaya çıkan yeni barınma gereksinmesinin karşılanması için yaklaşık 5000 prefabrike konutun yapımına da başlanmıştır.

Ekim ayında 107, Kasım ayında 85 bin aileye 100 milyon liralık **Barınma Yardımı** ödenmiştir. Yapılan ödemelerin tutarı Ekim ayında 10.7, Kasım ayında 8.5 trilyon liradır. Bu yardımlar 1 yıl boyunca sürecektir.

Az hasarlı konutların onarımı için konut başına 600 milyon lira olmak üzere yaklaşık 41 bin aileye, 24.5 trilyon lira **Onarım Yardımı** ödenmiştir.

Öte yandan, başta Akdeniz ve Ege sahillerindeki illerimizde olmak üzere kamu konukevleri ve sosyal tesislerinde 33 bin yatak, depremzede yurttaşlarımıza ayrılmıştır. Bu tesislere giden depremzedelerin ulaşımaları ve gittikleri yerlerde barınma ve işçeleri Hükümetimizce sağlanmaktadır.

Böylece, depremzede yurttaşlarımıza, kışı, soğuktan ve diğer olumsuz koşullardan korunarak geçirmeleri için gerekli olanaklar sağlanmıştır. Bunun için devletin ilgili tüm organları ve olanakları seferber edilmiştir.

- Çadırlarda barınmaya çalışan yurttaşlarımızın, kışı sorunsuz geçirebilmeleri için bir an önce tamamlanan prefabrike konutlara veya kendilerini bekleyen sosyal tesislere geçmeleri beklenmektedir.

- Kendi il veya ilçelerinden işi nedeniyle veya başka nedenlerle ayrılma olanağı bulunmayan yurttaşlarımız da eşlerini ve çocuklarını bu tesislere gönderebilirler. Bu tür sosyal tesislerde barınmakta olan yurttaşlarımızın il veya ilçelerinden işi nedeniyle veya başka nedenlerle ayrılma olanağı bulunmayan yurttaşlarımızın da eşlerini ve çocuklarını bu tesislere gönderebileceklerdir. Bu tür sosyal tesislerde barınmakta olan yurttaşlarımızın il veya ilçelerinden ayrılmaları nedeniyle her hangi bir haklarının kaybolması söz konusu değildir. Sağlıklı koşullar sağlandığında bu depremzede aileler asıl yörelerine döneceklerdir. Ayrıca, onlar için çeşitli kuruluşlar tarafından meslek kursları da düzenlenmekte ve ileriye dönük iş olanakları araştırılmaktadır.

Öte yandan, depremde konutları yıkılan veya ağır hasar gören yurttaşlarımızdan konut edinmek isteyenlere

- Köydeki konutlar için 3.5 milyar lira,

- İl ve ilçe merkezlerindeki konutlar için 6 milyar lira

◆Evini Yapana Yardım (EYY)◆ kredisi verilmektedir. Depremde konutu yıkılan veya ağır hasar gören yurttaşlarımız çok düşük faizli ve uzun vadeli olan bu kredi olanaklarından yararlanabilirler.

Konutları orta hasarlı yurttaşlara ise

- Köylerde 1.5 milyar lira,

- İl ve ilçe merkezlerinde 2 milyar lira ◆Takviye ve Onarım Yardımı◆ yapılmaktadır. Bu yardım, çok katlı binalarda hasarlı olan her daire için ayrı ayrı ödenmektedir.

Konutları yıkılan ya da ağır hasarlı olan yurttaşlarımızdan kredi kullanarak ev sahibi olanlar dışında kalanların kalıcı konutları ise yine Hükümetçe yapılacak ve kendilerine teslim edilecektir. Bunun için gerekli çalışmalar hızla sürdürülmektedir.

Konutlarla ilgili hak ve olanaklardan yararlanabilmek için yurttaşların Bayındırlık ve İskân Müdürlüklerine başvurarak ◆Hak Sahipliği◆ işlemlerini bir an önce yaptırması gerekir.

Deprem Bölgesinde ekonomik bakımdan da yeniden normal yaşama dönülebilmesi için Hükümetçe çeşitli önlemler alınmıştır ve alınmaktadır.

- Depremde işyeri, yıkılan veya ağır hasar görenlere 500 milyon lira,

- Orta hasarlı olanlara 350 milyon lira,

- Az hasarlı olanlara 200 milyon lira karşılıksız yardım yapılmaktadır.

Depremzede yurttaşlarımızın

- T.C. Ziraat Bankası,

- T. Halk Bankası,

- T. Emlak Bankası,
- Tarım Kredi Kooperatifleri,
- Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü ve
- Orman İdaresi'ne olan borçları ile
- SSK ve Bağ-Kur prim borçları ve
- Vergi borçları ertelenmektedir.
- Deprem bölgesi Ek Vergi Yasası kapsamı dışında tutulmuştur.
- Depremde hurda haline gelenlerin yerine alınan yeni taşıtlardan taşıt alım ve ek taşıt alım vergisi alınmamaktadır.
- Ayrıca, bölgedeki yatırımlar için yeni kolaylıklar getirilmiştir.

Öte yandan, depremzede çocuklarımızın eğitimlerinin aksamadan sürmesi için de her olanak sağlanmıştır.

Kamu sosyal tesislerinde kalan ailelerin çocukları, gittikleri yerlerdeki okullara devam etmektedirler.

Millî Eğitim Bakanlığı depremzede çocuklarımız için, ayrıca ilköğretim ve lise düzeyinde Türkiye genelinde 32 bin kadar parasız yatılılık kontenjanı oluşturmuştur.

Parasız yatılı öğrencilerin giyim, kırtasiye, yemek gereksinimi karşılandığı gibi, kendilerine harçlık da verilmektedir.

Depremden zarar görmüş bulunan yüksek öğrenim öğrencilerine de ücretsiz yurt, kredi ve benzeri olanaklar sağlanmıştır. Bu öğrencilerimizden katkı payı ve öğretim ücreti de alınmamaktadır.

Bu tür durumlarda ve öncesinde acil durum yönetiminin etkin bir şekilde gerçekleştirilmesi amacıyla Başbakanlığa bağlı Türkiye Acil Durum Yönetimi Başkanlığı kurulmuştur. Benzeri merkezler, kamu kurum ve kuruluşlarında da oluşturulacaktır.

Sivil Savunma hizmetlerinin etkili ve yaygın bir şekilde yerine getirilebilmesi için hazırlıklar hızla sürdürülmektedir. Bu konuda hazırlanan tasarı kısa sürede gündeme gelecektir.

Ülkemizde kentleşmenin sağlıklı bir şekilde gerçekleştirilmesi, mevcut yapılardan gerekenlerin güçlendirilmesi, bundan sonra yapılacakların depreme dayanıklı olarak inşa edilmesi, yerleşme yerlerinin seçimlerinin buna göre yapılması, etkili bir denetim ve sigorta sistemi getirilmesi amacıyla hazırlıklar sürdürülmektedir.

KRİZ YÖNETİM MERKEZİ'NİN HASAR TESPİT RAPORLARI

17 AĞUSTOS DEPREMİ KESİN HASAR TESPİT DURUMU

İLİ	ACIL		HASAR DURUMU		AZ		HASARSIZ		AÇIKLAMA	
	YIKILACAK KONUT	YIKIK-AĞIR İŞYERİ	ORTA KONUT	İŞYERİ	KONUT	İŞYERİ	KONUT	İŞYERİ		
BİNA										
BOLU		3095	649	4180	1015	3303	482		BİTTİ	
BURSA	63		5	434	19	940	68	518	34	BİTTİ
ESKİŞEHİR		80	19	96	8	314	22	95	1	BİTTİ
İSTANBUL		3073	532	13339	1999	12455	1239			BİTTİ
KOCAELİ		19315	3031	21287	3001	22452	3227			BİTTİ
GÖLCÜK		12310	1870	7789	886	9299	1118	22553	2500	BİTTİ
SAKARYA		19043	4068	12200	1963	18712	1675	8487	2159	BİTTİ
YALOVA		9462	727	7917	1036	12685	1881	49348	3824	BİTTİ
TOPLAM		66441	10901	67242	9927	80160	9712	81001	8518	

12 KASIM DEPREMİ KESİN HASAR TESPİT DURUMU (8.12.1999 Tarihi itibarıyla)

İLÇESİ	ACIL		HASAR DURUMU		AZ		HASARSIZ		KONUT	İŞYERİ
	MAHALLE BİNA	YIKILACAK KONUT	YIKIK-AĞIR İŞYERİ	ORTA KONUT	İŞYERİ	KONUT	İŞYERİ			
BOLU	MERKEZ	266	2180	153	4135	388	4.607	641		
BOLU	KÖYLER	15	17		22		117	2		
DÜZCE	MERKEZ	837	4445	1018	1815	572	1.754	246		
DÜZCE	KÖYLER	302	396	12	259	16	725	10		
KAYNAŞLI		513	1023	276	94	24	236	25		
GÖLYAKA		42	97	21	43	26	239	28		
ÇİLİMLİ		4	9	1	44	4	32	9		
CUMAYERİ		22	63							
GÜMÜŞOVA		84	160	38	544	89	869	59		
GENEL TOPLAM	2.085	8390	1.519	5956	1.129	8.579	1.02	0	0	

TÜRKİYE ◆ DE 1894-1999 ARASI ÖNEMLİ DEPREMLER

TARİH	YER	KOORDİNAT	BÜYÜK ŞİDDET	ÖLÜ/BİNA HASAR
		DOĞU/BATI	M/10	
10.07.1894	İSTANBUL	40.80/28.90	7.0/ IX	474/387
08.11.1901	ERZURUM	40.03/41.53	6.1/ VIII	500/10.000
28.04.1903	MALAZGİRT	39.10/42.50	6.7/ IX	2.626/4500
28.04.1903	PATNOS	39.14/42.65	6.3/ IX	3.560/12.000
04.12.1905	MALATYA	39.0/39.00	6.8/ IX	500/5.000

19.01.1909	FOÇA	38.00/26.50	6.0/ IX	8/1.700
09.02.1909	MENDERES	40.00/38.00	6.3/ IX	500/5.000
09.08.1912	MÜREFTE	40.60/27.20	7.3/ IX	216/5450
03.10.1914	BURDUR	38.00/30.00	7.1 /IX	4.000/17.000
24.01.1916	TOKAT	40.27/36.83	7.1 /X	500/5.000
18.11.1919	SOMA	39.60/27.70	6.9/ IX	3.000/16.000
13.09.1924	PASINLER	39.96+1.94	6.9	310/4.300
13.09.1924	HORASAN	40.00/42.00	6.8/ IX	50/25.000
18.03.1926	FİNİKE	35.84/29.50	6.9	27/190
31.03.1928	TORBALI	38.18/27.80	7.0/ IX	50/2.100
18.05.1929	SUŞEHRİ	40.20/37.90	6.1/ VIII	64/1.357
06.05.1930	HAKKÂRİ	37.98./44.48	7.2/ X	2.514/3.000
04.01.1935	ERDEK	40.40/27.49	6.7 / IX	5/600
01.05.1935	DİGOR	40.09/43.22	6.2	200/1.300
19.04.1938	KIRŞEHİR	39.44/33.79	6.6/ IX	149/3.860
22.09.1939	DİKİLİ	39.07/26.94	7.1 / IX	60.1.235
26.12.1939	ERZİNCAN	39.80/39.51	7.9/ XI	32.962/116720
20.02.1940	DEVELİ	38.40/35.30	6.7/ VIII	37/530
23.05.1941	MUĞLA	37.07/28.21	6.0	2/500
20.12.1942	NİKSAR	40.87/36.47	7.0/ IX	3.000/32.000
20.06.1943	HENDEK	40.85/30.51	6.6/ IX	336/2.240
26.11.1943	TOSYA	41.05/33.72	7.2/ X	2824/25.000
01.02.1944	GEREDE	41.41/32.69	7.2 / X	3.959/20.865
25.06.1944	GEDİZ	38.79/29.31	6.2/ VIII	21/3.476
06.10.1944	EDREMİT	39.48/26.56	7.0/ IX	27/1158
20.03.1945	CEYHAN	37.11/35.70	6.0/ VIII	10/650
21.12.1945	DENİZLİ	38.04/28.08	6.8/ IX	190/400
23.07.1949	KARABURUN	38.57/26.29	7.0/ IX	1/824
17.08.1949	KARLIOVA	39.60/40.60	7.0/ IX	450/3.000
13.08.1951	KURŞUNLU	40.88/32.87	6.9/ IX	52/3354
18.03.1953	GÖNEN	39.99/27.36	7.4/ IX	265/9670
16.07.1955	SÖKE	37.65/27.26	7.0/ IX	23/470
20.02.1956	ESKİŞEHİR	39.89/30.49	6.4/ VIII	2/1.219
25.04.1957	FETHİYE	36.42/28.68	7.1/ IX	67/3.100
26.05.1957	ABANT	40.67/31.00	7.1/ IX	52/4.201
23.05.1961	MARMARİS	36.80/28.70	6.5	0/1.000
18.09.1963	ÇINARCIK	40.77/29.12	6.3/ VII	1/230
14.06.1964	MALATYA	38.13/38.51	6.0/ VIII	8/678
06.10.1964	MANYAS	40.30/28.23	7.0/IX	23/5398
19.08.1966	VARTO	39.17/41.56	6.9/ IX	2.394/20.007

22.07.1967	ADAPAZARI	40.67/30.69	7.2/ IX	89/5.569
26.07.1967	PÜLÜMÜR	39.54/40.38	6.2/ VIII	97/1.282
30.07.1967	AKYAZI	40.70/30.40	6.0	0/1.000
03.09.1968	BARTIN	41.81/32.39	6.5/ VIII	29/2.073
14.01.1969	FETHİYE	36.11/29.19	6.2	0/1.000
23.03.1969	DEMİRCİ	39.10/28.40	6.1/ VII	0/1.000
25.03.1969	DEMİRCİ	39.25/28.44	6.0	0/1.000
28.03.1969	ALAŞEHİR	38.55/28.46	6.6/ VIII	41/4.372
28.03.1970	GEDİZ	39.21/29.51	7.2/ IX	1.086/9452
12.05.1971	BURDUR	37.64/29.72	6.2/ VIII	57/1.389
22.05.1971	BİNGÖL	38.85/40.52	6.7/ VIII	878/5.617
27.03.1975	GELİBOLU	40.45/26.12	6.4/VII	7/980
06.09.1975	LİCE	38.47/40.72	6.9/ VIII	2.398/8.149
24.11.1976	ÇALDIRAN	39.12/44.16	7.2/ IX	3840/9552
30.10.1983	HORASAN	40.20/42.10	6.8/ VIII	1.155/3.241
07.12.1988	AKYAKA	40.96/44.16	6.9	4/546
13.03.1992	ERZİNCAN	39.68/39.56	6.8/ VIII	653/6.702
01.10.1995	DİNAR	38.18/30.02	5.9/ VIII	94/4.909
27.06.1998	CEYHAN	39.95/35.30	5.9/VIII	145/1.338
17.08.1999	KOCAELİ	40.70/29.91	7.4/XI	
12.11.1999	DÜZCE			

VI- DEĞERLENDİRME

Demokratik Sol Parti İzmir Milletvekili Atilla Mutman ve 33 arkadaşı, Milliyetçi Hareket Partisi Erzurum Milletvekili İsmail Köse ve 20 arkadaşı, Fazilet Partisi Sakarya Milletvekili Cevat Ayhan ve 47 arkadaşı, Anavatan Partisi Grup Başkanvekilleri Bartın Milletvekili Zeki Çakan ile Denizli Milletvekili Beyhan Aslan ve Doğruyol Partisi Grup Başkanvekilleri Ankara Milletvekili Saffet Arıkan Bedük ile İçel Milletvekili Turhan Güven'in vermiş oldukları Ülkemizde Meydana Gelen Deprem Konusunda

Yapılan Çalışmaların Tüm Yönleriyle İncelenerek Alınması Gereken Tedbirler'in Belirlenmesi Amacıyla Anayasanın 98 inci, TBMM İçtüzüğü'nün 104 ve 105 inci maddeleri gereğince Genel Kurulun 27.08.1999 tarihli 59 uncu birleşiminde 648 sayılı kararı ile kurulan Komisyonumuz; değişik tarihlerde bizzat deprem bölgesinde yaptığı inceleme gezilerinde bölgedeki yetkililer, depremzedeler ve bölge sivil toplum örgütleri temsilcileriyle görüşmüştür. Komisyonumuz bunun dışında, Mecliste yaptığı toplantılarda, kamu idaresinin ilgili kuruluşlarının temsilcilerini, Üniversitelerden değerli bilim adamlarını, sivil toplum örgütlerinin temsilcilerini, depremde gönüllü olarak faaliyet gösteren amatör kuruluşların temsilcilerini dinleyerek bilgilerine başvurmuştur. Ayrıca kendisine ulaşan her türlü doküman üzerinde inceleme ve değerlendirme yapmış, bu değerlendirmeler sonucunda; aşağıdaki tespitlerde bulunmuştur.

Marmara ve Düzce depremleri ne acıdır ki bizlere geçmişte yaptığımız hataların ne denli büyük boyutlarda olduğunu yaşayarak görme olanağını sağlamıştır.

1960'lı yıllarda kurmuş olduğumuz Devlet Planlama Teşkilâtı geleceğimizi rast gelelikten, keyfilikten kurtarıp yaşama ve kalkınma gereğini bilimsel yöntemlerle ve planlı bir şekilde yönlendirmekle görevlendirilmiştir.

Ama, ne hikmetse DPT'nin kuruluşundan günümüze, aradan geçen onca zamana rağmen, yurdumuzun ve yurttaşlarımızın geleceğini gereğince planlayamadığımızı yaşadığımız acı gerçeklerle görmekteyiz. Bunun maliyeti de büyük maddî kayıplar, insanca büyük zayıflıklar olmakta, yaşanan büyük acılar karşısında çaresiz kalınmaktadır.

Doğa, iklim ve coğrafi kaynakların en uygun olduğu alanlar, kendiliğinden cazibe merkezlerine dönüşmüş ve insanlar ilgililerin ilgisizliği ve plansızlık sonucu, bu alanlarda yığılarak yaşam koşullarına elverişli olmayan yapılar içinde yaşar hale gelmiştir. Kuşkusuz, bunun doğal sonucu olarak da sağlıksız yapılanmalar sonucu, en küçük doğa olayları karşısında bile tarifi imkânsız acılar yaşanmaktadır.

Marmara bölgesinde meydana gelen bu deprem geniş bir alanı etkisi altına almıştır. Deprem sonrasında öncelikle Kriz Masaları kurularak çalışmaya başlamasına rağmen, kurtarma ve yardım komiteleri ile Sivil Savunma mükelleflerinin yeterince organize olamadığı ve olaya müdahalede aksamalar görülmüştür.

Toplumumuz, 17 Ağustos Marmara depremi sonrası, gerekli hazırlık ve organizasyon eksikliği nedeniyle hizmet kargaşasına düşüldüğünü açıkça görmüştür. Halkın hayatını etkileyecek afet durumlarında yetki erkinin mülkî amirler tarafından kullanılması gerekirken yeterli dirayet gösterilememiştir. Şüphesiz ki, bunda deprem bölgesinin geniş bir alanı kapsamayı, iletişimdeki kopukluk, enerji kesilmesi ve ulaşımın uzun süre aksaması gibi etkenler önemli rol oynamıştır.

Ancak, birinci derece deprem bölgesinde yer alan bu illerin yetkililerince, benzer bir felaket karşısında ne gibi tedbirlerin alınması gerektiği, deprem anında kimlerin hangi görevleri üstleneceklerine ilişkin bir düzenlemeyi öngören afet planlamasına da sahip bulunulmadığı, ya da bu konuda senaryolar oluşturulmadığı için uygulamada aksamalar olmuştur. Oysa bölgenin kritik durumu nedeniyle en kötü olasılıkları hesap ederek, böyle bir afete karşı hazırlıklı olmaları ve etkin bir şekilde müdahale etmeleri gerekirdi. Nitekim, Komisyon olarak bölgeye yaptığımız inceleme gezisinde, depremin üzerinden yaklaşık 15 (onbeş) gün geçmesine karşın, yardım malzemelerinin dağıtımı, depremezdelerin barınması gibi konularda eşgüdüm yetersizliği dikkati çekmiştir. Kriz masalarında görev alan kamu yöneticileri muhakkak ki, iyiniyet ve özveri içerisinde çalışmalarını sürdürmüşlerdir. Ancak, doğal bir afete hazırlıklı olmadıkları, ellerinde acil müdahale plan ve programları bulunmadığı, varsa bile olayın dehşeti karşısında geçirdikleri şok neticesinde uygulayamadıkları anlaşılmaktadır.

Diğer taraftan, 12 Kasım'da Bolu, Düzce, Kaynaşlı ve civarında meydana gelen 7.2 büyüklüğündeki depremde yukarıda bahse konu hususlarda herhangi bir aksaklığa rastlanmadığı, iletişimde meydana gelen kopukluğun da derhal giderilerek merkezle haberleşmenin sağlıklı bir şekilde yürütüldüğü izlenmiştir.

Kızılay zor günlerin kurumu olarak en hazırlıklı kurum olması beklenirken, 17 Ağustos Marmara depreminde aslî görevleri olan sağlık, çadır, gıda malzemesi ikmali konusunda beklenen etkin hizmeti verdiğini söylemek mümkün değildir.

Bu nedenle Eski Başkanı Sn. Kemal Demir Komisyona davetimizde aldığımız yanıtlar, üyelerimizi yeterince tatmin etmemekle birlikte, Kızılay'ın hizmet ve üretim açısından yapması gereken çağdaş atılımı yapmamış olduğunu gözler önüne sermiştir. Daha ilk günden hizmetleri ile depremezdelere ulaşmakta zorlanmış, ihtiyaç sahiplerine yeteri kadar çadır dağıtamamış, dağıttıklarının bir kısmı eski ve eksik malzemeli çıkmış ve bu çadırlar, bölgede yerli ve yabancı kuruluşlar tarafından hibe olarak dağıtılan benzerleri yanında ilkel bir görünüm sergilemiştir. Oysa ülkemizin neredeyse tümünün deprem kuşağında yer aldığı bilinen bir gerçektir. Bu nedenle deprem felaketinin çok geniş bir bölgede meydana gelmesine rağmen, Kızılay'ın böyle bir afet sonrasında, yeteri kadar çadır stokunun bulunmadığı mazeretine sığınması kabul edilir bir husus değildir. Kaldı ki, Komisyonumuz adına

Erzincan depremi konusunda incelemelerde bulunan üyelerimize, benzer bir durumun 1992 yılında Erzincan'da meydana gelen depremde de yaşandığı ve kurumun ikaz edildiği aktarılmıştır. Kurumun işlevleri, yöneticilerin keyfilikleri ve sorumsuzlukları vatandaşımızın da Kızılay'a karşı büyük tepkisine neden olmuştur.

Bu haklı tepkiler neticesinde, Mecliste gurubu bulunan tüm partilerin onayı ile Kızılay ile ilgili bir araştırma komisyonu kurulmuş olup, bu Komisyon halen çalışmalarını sürdürmektedir.

Kurtarma çalışmalarında etkin ve yeterli görev yapamayan bir diğer kurum da Sivil Savunma Genel Müdürlüğüdür. Mevzuatının daha ziyade savaş zamanına göre düzenlenmiş olması doğal afetlerde etkin kurtarma çalışmalarını yapacak şekilde yeterince örgütlenmemiş olması bilinen bir gerçektir. Çok sınırlı ekip ve donanımı olan Sivil Savunma kurtarma birlikleri yaklaşık 110 kişi ile 17 Ağustosta yıkılmış olan 13.600 binanın arasında adeta kaybolmuştur. Bunun neticesinde de enkazdan daha fazla canlı çıkarma şansı yakalanamamıştır. Eğer kurtarma çalışmaları konusunda bilgisiz ve deneyimsiz olan gönüllüleri yönlendirebilecek, onları denetleyebilecek Sivil Savunma ekipleri olsaydı, mutlaka daha çok sayıda vatandaşımız bugün hayatta olacaktı.

İl ve İlçelerde imar mevzuatını denetleyen kurumlar belediyelerdir. Demokratikleşme adına belediyelere verilmiş olan bu önemli yetkileri, belediyelerin gerek teknik kadro yetersizlikleri, gerekse bilimsel verileri dikkate almadan geleceğe yönelik siyasi beklentiler doğrultusunda kullandıkları görülmüştür. Yerel yönetimlerin yapısı güçlenecek yerde zaman içinde zayıflayıp yozlaşmıştır. Yerel yöneticiler ve yerel meclisler kendilerine yasalarla tanınan hakları kötüye kullanarak, buldukları kentleri beton yığınının çevirmişler, topraktan rant elde etmek amacıyla birinci derece tarım arazilerini zemin etütleri yapılmadan imara açmışlar, çok katlı yapılara ruhsat vermişlerdir.

Diğer taraftan, Kriz masalarında yerel yönetimlere görev verilmesi hususu dikkate alınmalıdır. Bu sayede yöreyi daha iyi tanıyan yerel yöneticilerin, çadırkent, geçici ve kalıcı konutların yapılacağı alanlarının tesbiti gibi konularda, son depremde az da olsa yaşanan bazı aksaklıkların yaşanmasını ortadan kaldıracaktır.

İdarî yapımıza göre, şehirlerimizdeki ve ilçelerimizdeki imar işleri, Bayındırlık teşkilâtı ve Belediyeler aracılığıyla düzenlenmektedir. Toplam nüfusumuzun % 40'ını teşkil eden kırsal kesimde yaşayan vatandaşlarımız, köylerde hem kendi barınaklarını, hemde hayvan barınaklarını babadan görme ilkel usullerle yapmaktadırlar. İdarî yapımız içinde bunlara ilişkin olarak hiç bir denetim ve kontrol mekanizması yer almamaktadır. Doğal afetlere karşı dayanıksız ve yaşam koşullarına uygun olmayan bu yapılanma ve imarlaşma sonucu yaşanan onca felaketler dikkate alındığında, kırsalda da yerleşim planlaması ve etkin yapı denetimine acilen gereksinim vardır.

Deprem sonrasında, iletişim konusunda tüm Türkiye'de büyük sıkıntılar yaşanmıştır. Yalnız deprem bölgesinde değil hemen hemen tüm ülkede telefonlar kesilmiş, kilitlenmiş, bu nedenle insanlar yakınlarının akıbeti konusunda haber alamadıkları için endişelenirken, devlet makamları da bölgenin durumu hakkında bilgi edinemedikleri için duruma müdahalede gecikmişlerdir. Bu deprem, büyük paralar harcayarak satın aldığımız cep telefonları ile büyük yatırımlar sonucunda edindiğimiz iletişim ağının böylesi bir afette ne kadar aciz kaldığını göstermiştir. Bu sistemlerin böylesi bir afetten etkilenmesi doğaldır. Ancak haberleşmenin hayati önem taşıdığı bir sırada, arızanın bu kadar uzun bir sürede giderilmesi düşündürücü olmuştur.

Bölgede ulaşımı sağlayan karayollarının bazıları depremden zarar görmüş olduğu için kullanılamazken, geri kalanlar da aşırı yüklenmeler nedeniyle tıkanmış ve bunun sonucunda bölgeye ulaşım imkanı yer yer durmuş, yer yer de gecikmeli olarak sağlanmıştır. Oysa zarar gören yolların süratle onarılmasına çalışılırken güvenlik güçleri sayesinde, sağlam olan yollar, yardım konvoyları ve ambulanslar için açık tutulabilirdi.

Depremde organizasyonu Bayındırlık Bakanlığına bağlı Afet İşleri Genel Müdürlüğü sağlamaktadır. Deprem sonrasında açıkta kalan vatandaşlarımızın barınmalarını sağlamak üzere, çadır kentlerin oluşturulması, sonrasında geçici prefabrike evler için yer seçimi ve alt yapılarının imali, yapımı,

bilahare de kalıcı konutların yapımı bu kuruluş tarafından gerçekleştirilmektedir. Ayrıca depremden zarar gören binalara ait hasar tesbitleri de bu kuruluş tarafından yapılmaktadır.

Her ne kadar gerek hasar tesbitleri, gerekse çadır ve geçici konutlara ilişkin büyük boyutta bir aksaklık yaşanmadıysa da, deprem sonrasında yıkılan ve ağır hasar gören konutların sayısının çokluğuna bakıldığında, yürürlükte olan İmar mevzuatının yeterli olup olmadığının bir daha gözden geçirilmesi gereği ortaya çıkmıştır. Bu doğrultuda mevcut binaların depreme dayanıklılığının yeniden gözden geçirilmesi ve gerekiyorsa iyileştirme çalışmalarına bir an önce başlanması gerekmektedir. Bütün bunların yanında, bir daha gerek mal gerekse can kaybı bakımından böylesi ağır bir fatura ödememek için, imar alanlarında sıkı ve etkin denetim yollarını araştırarak bulmak zorundayız.

Ayrıca, deprem sonrasında felakete uğrayan insanların ümitlerini kırmamak ve güvensizliği ortadan kaldırmak gereklidir. Bunun için yapılacak yardımın çeşidi, konutların cinsi ve ne kadar sürede teslim edileceği gibi hususlar açık bir şekilde önceden belirtilmelidir.

Vatandaşların malî imkanlarını zorlayarak katıldıkları yapı kooperatiflerinin büyük bir kısmı, son depremde ağır hasar görmüştür. Depremde olan bu kooperatif üyeleri, haklarını arayabilecek bir muhatap ta bulamamaktadırlar. Henüz yapım aşamasında olan ve iskân müsaadesi bulunmadığı için tapu alamayan bu kooperatiflerin mensupları, devlet nazarında hak sahibi olarak kabul edilmemektedirler. Bu depremedelerin durumlarının mevcut yasalar çerçevesinde değerlendirilmesinde yarar vardır.

Hızlı nüfus artışı ve göçler, plansız, denetimsiz şehirleşme ve sanayileşme, yoğun kaçak yapılaşma her kademedeki bilgi ve eğitim eksikliği, deprem bölgelerinde yanlış yer seçimi, bilimsellikten uzak planlama, denetimsiz yapı süreci, yapı ve meslek sigortası bulunmayışı, sertifikalı mühendislik gibi çağdaş yöntemlerle yerleşme ve yapı denetim mekanizmalarının geliştirilememesi, meydana gelen zararların azaltılması konusunda planlama ve yapı sektörlerinde çalışan meslek gruplarının yetki ve sorumluluklarını belirleyen yasaların bulunmayışı ya da yetersiz oluşu gibi nedenlerle zaman içerisinde doğal afet tehlikesi ve riski daha da artmaktadır.

Türkiye, bugünkü kurumsal örgütlenmesi ve finans sistemi ile afetlerle mücadele edebilecek ve toplumumuzu afetlere duyarlı hale getirebilecek durumda ve kapasitede değildir. Mevcut kurumsal yapının eski afetlerden dolayı afetlerde vatandaşlara onbinlerce konut borcu bulunmaktadır. Mevcut finansman sisteminin giderek büyüyen bu sorunu çözmesi olanaksızdır. Özellikle içinde yaşadığımız son deprem gibi metropol ölçeğindeki bölgesel depremlerin sorunlarını çözmek mevcut örgütlenme ve finansman sistemi ile mümkün görünmemektedir. Çözüm yeni ve çağdaş bir Afet Yönetimi kurulmasıdır. Afet Yönetimi, bugün olduğu gibi ölü bir fonla yönetilemez.

Deprem çalışmaları yetmişmiş uzman ve büyük finansman isteyen pahalı çalışmalardır. Bu konuda bütünü oluşturan parçaların uyum içinde çalışabilmeleri esas olmalıdır. Deprem çalışmalarının amacı, günümüz teknoloji ve bilimin gösterdiği doğrultuda bazı temel projeleri ülkemizin doğal laboratuvar olanağından yararlanarak uygulamak ve proje çıktılarının insan, can ve mal kaybını önlemek için kullanılmasını sağlamak olmalıdır.

Bir Kanser Araştırması gibi vasıflandırılan Deprem Araştırma çalışmaları, güncel teknoloji ile yürütülmesi ve ancak bir kaç temel prensibin bir arada yorumlanması ile sağlıklı sonuçlar verir. Bunlar diri fay tektoniğinin belirlenmesi, deprem verilerinin incelenerek deprenselliğin çıkarılması, sismojenetik yörelerde küresel konumlandırma sistemleri gibi çalışmalardır. Ülkemizde belirgin bir deprem politikasının olmaması nedeniyle, bu konuda çalışanların disiplinler arası ve kişisel çekişmeleri 17 Ağustos depreminde medya aracılığı ile su yüzüne çıkmıştır. Yeni bir depremi takiben sıhhatli veri toplanmadan yapılan yorumlar, gereksiz şekilde kamu oyununda güvensizlik yaratmıştır.

Günümüzde fay düzlemi boyunca olan hareketi durduracak herhangi bir teknolojik güç ve ekipman yoktur. Fay, üzerinde ve enine geçen tüm yapılar, bir deprem sonunda kesilir ve yer-değiştirir. Özellikle fayı enine geçen otoyol, tren rayları, boru hatları, tünel gibi çizgisel yapılar, fay hareketi sonucu bükülür, kıvrılır ve kesilerek ötelenirler. 17 Ağustos 1999 depreminde, Değirmendere, Gölcük, Kullar, Rahmiye, Maşukiye, Acısu, Arifiye, A. Kirazlı ve Horozlor gibi yerleşim yerlerinde doğrudan fay izi

üzerinde inşa edilmiş evler ve mühendislik yapıları kesilmiş ve yer-değiştirmiştir. Bu nedenle, yerleşim alanlarının seçilmesi, planlanması, sanayi tesisleri, otoyol, tünel ve baraj gibi altyapı projelerinin gerçekleştirilmesi aşamasında diri fay hatlarının dikkate alınması gerekmektedir.

Çarpık kentleşme ve nüfusun belli bölgelerde yoğunlaşması, akarsu, göl ve deniz gibi sonradan kurutulmuş ve ıslah edilmiş dolgu alanları üzerine bina yapılmasını da beraberinde getirmiştir. Bu tür alanlar hem gevşek ve hem de yumuşak alanlar olduğu için, deprem açısından oldukça riskli alanları oluştururlar. Bu tür alanlarda, dolgu kesim ile alttaki ana zemin arasındaki süreksizlik yüzeyi boyunca dolgunun kalınlığına bağlı olarak dalgalar farklı yansıma ve kırılmalara uğrayarak zemin hareketini büyütürler. 17 Ağustos 1999 depreminde, dolgu alanlar üzerine kurulmuş Değirmendere, Derince, Tüpraş, Altmışevler ve Avcılar da dolgu kesim deniz içerisine kaymış ve büyük hasara yol açmıştır. Bu tür alanlar kesinlikle imara açılmamalıdır.

Aynı zemin yapısına sahip düzlük alanlarda kurulmuş yerleşim alanlarında bile, hasar farklı olarak gelişmiştir. Bu hasarın farklı olmasında havzanın taban topografyası etkili olmuştur. Özellikle daha kaba taneli ve ince çökellerin olduğu dağ eteklerine yakın kesimlerde hasar, daha ince taneli ve kalın çökellerin olduğu dağ eteğinden uzakta bulunan yerleşim alanlarına göre daha az olmaktadır. Bu nedenle mikro-bölgeleme çalışmaları yapılarak havza tabanı topografyası çökellerdeki kayma dalgası hızları, sıvılaşma tetkiki, dolgu zeminlerinin davranış özellikleri, yerleşme kararları verilmeden önce mutlaka belirlenmelidir.

Türkiye de deprem zararlarının azaltılması konusunda çalışmalara 1944 yılından itibaren başlanmış olmasına rağmen depremlerin yol açacağı fiziksel kayıpları en düşük düzeyde tutmak, bu güne kadar mümkün olamamıştır. Bu durumun temel nedenleri aşağıda özetlenmiştir.

- Devlet ucuz arsa ve konut üretmeli, sonuçlarla uğraşmak yerine sebeplerle uğraşmalıdır. Kentsel rantları arz ve talebe göre dengelemeli, bilim ve teknolojiye uymayan yapılaşmaya ve rantlaşmaya mani olunmalıdır.
- Türkiye de deprem ve diğer doğal afet zararlarının, afetler olmadan önce yapılacak çalışmalar ve alınacak önlemlerle düşük düzeyde tutulması politikaları yerine, afetler olduktan sonra yara sarma politikalarına önem ve öncelik verilmiştir. Buna rağmen doğal afetler nedeniyle yapılması gereken konut sayısı hızla artarken, parasal kaynak ihtiyaca cevap vermediğinden devlet tarafından yapılması gereken konut sayısı sürekli olarak artmaktadır. Son deprem zararları da dahil edildiğinde bu günkü konut borcu 100.000 e ulaşmıştır. Bu rakamın içerisinde 1966 Varto depreminden beri sıra bekleyen 8000 civarındaki konut da bulunmaktadır.
- Türkiye de inşaat mühendisi, mimar, şehir plancısı, yer bilimci yetiştiren üniversitelerde ülkenin sahip olduğu deprem tehlikesi ve riski ile zararlarının azaltılması konusunda temel bilgileri içeren eğitim yeterince verilmemektedir. Türkiye de inşaat sektörü ve bu sektörde rol alan müteahhit, taşeron, usta, kalfa ve işçi eğitimi tamamen başıboş bırakılmış ve bu kişilerin sertifika veya belgeye bağlanarak, geliştirilmesi göz ardı edilmiştir. Türkiye nin karşı karşıya olduğu deprem tehlikesi halka mal edilememiş ve bu konuda yaygın ve etkili bilgilendirme ve eğitim programları başarıyla uygulanamamıştır.
- Çok eski geçmişe sahip olmasına rağmen, yürürlükteki yasa ve yönetmeliklere uymama, başta yerel yönetimler olmak üzere, her kademedeki alışkanlık haline getirilmiştir. Bu durum Gölcük ve Düzce depremlerinde bütün açıklığı ile görülmektedir. Kaldı ki, yasa ve yönetmeliklere uyulmamasının herhangi bir sorumluluğu da yoktur. Yasalarda mevcut olan yaptırımlar uygulanmamakta veya uygulanmamaktadır.
- Türkiye de yerleşme ve yapılaşmaları etkili bir biçimde denetleyecek bir sistem, yapı sigortası ve meslek sigortası, sertifikalı mühendislik gibi çağdaş uygulamalara geçilememiştir. İmar yasasında mevcut olan fenni mesuliyet sistemi ile ciddi bir yapı denetimi sağlamak mümkün değildir.

- 3194 Sayılı İmar Kanunu, 1580 Sayılı Belediye Kanunu ve 3030 Sayılı Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkındaki Kanundaki boşluklar nedeniyle, planlı kentsel mekanlarda fiziki planlama aşamasında, yapı tasarımı ve üretiminde afet riski taşıyan alanlarda imar izni verilmekte ve yapılaşma sürecinde büyük aksaklıklar bulunmaktadır.

- 2886 Sayılı İhale Yasası ve bu günkü inşaat müteahhitliği sistemiyle sağlıklı yapı elde etmek mümkün değildir.

- Türkiye de doğal afetlerin önlenmesi ve zararlarının azaltılması konusunda merkezi yönetim, yerel yönetim, özel sektör ve halkın görev, yetki ve sorumlulukları arasında rasyonel dengeler oluşturulmamış ve her olayın ekonomik maliyeti merkezi yönetim kıt kaynakları ile karşılanmaya çalışılmıştır. Buna karşılık 1992 yılında Afetler, Deprem ve Sivil Savunma Fonları Genel Bütçe içerisinde alınmış ve bütçeden verilen sembolik ödeneklerle afet hizmetleri yürütülemez hale gelmiştir.

- Türkiye de deprem bölgelerinin genişliği ve mevcut yapı stokunun depreme dayanıksızlığı karşısında, depremler olmadan önce mevcut yapı ve altyapı sistemini iyileştiren veya yenileyen proje ve programlar uygulanamamıştır. Türkiye de hep sürdürülebilir bir kalkınmanın sağlanabilmesi için deprem ve diğer doğal afet zararlarının mutlaka azaltılması gerektiği ve bunun ön koşulunun da ülke, bölge çevre ölçeğinde fiziksel planlama çalışmaları aşamasında gerekli önlemlerin alınmasından geçtiği kavranamamıştır.

- Bir deprem anında sorumlu tutulan, vali, kaymakam ve diğer yerel yöneticilerin afet planlaması ve afet yönetimi konularındaki bilgi düzeylerinin geliştirilmesi ve bu kişilerin sürekli eğitimi çalışmalarına gereken önem verilmemiştir. Türkiye de ülkemizin karşı karşıya bulunduğu deprem tehlikesi ve riski yıllardır bilinmesine rağmen, zarar azaltma konusundaki araştırma-geliştirme faaliyetlerine hemen hiç önem ve öncelik verilmemiş ve bu konuda etkili bir koordinasyon sağlanamamıştır.

- Türkiye de çok sık baş vurulan imar afları ile kurallara aykırı yapı yapma teşvik edilmiş, yerel yönetimlerce alt yapısı yapılmış imar alanları geliştirilememiş ve kamu arazileri, arazi mafyasının ve kaçak yapıların denetimine terkedilmiştir.

VII - ÖNERİLER

Komisyonumuz yukarıda belirttiğimiz değerlendirmeler sonrasında, Türkiye coğrafyasının % 96'ının deprem kuşağında yer aldığı gerçeğinin bilinciyle, ülke olarak 17 Ağustos benzeri bir deprem felaketi karşısında bu derece hazırlıksız yakalanmamak can ve mal kaybı bakımından da bu derece ağır fatura ödememek için nelerin yapılması gerektiği konusuna ilişkin önerilerini aşağıda sıralamıştır.

Çağdaş afet yönetimi ve doğal afetlerle mücadele, herşeyden önce doğadaki mevcut tehlikelerin iyi bilinmesi ve bu tehlikelerin doğurabileceği riskleri azaltabilmek için, doğanın en akılcı yol ve yöntemlerle kullanılmasını gerektiren topyekun bir mücadeledir. Bu mücadele içerisinde en sade vatandaştan en yetkili makamlara kadar herkese görev ve sorumluluk düşmektedir.

Öncelikle deprem zararlarının, ancak deprem olmadan önce alınacak yasal, idarî ve teknik önlemlerle azaltılabileceğine her kademede inanmak ve uygulanacak afet yönetim sistemini buna göre düzenlemek gerekmektedir.

Türkiye'nin yukarıda sayılan eksiklikleri ortadan kaldıracak, doğal afetlerin önlenmesi ve zararlarının azaltılması çalışmalarını ana politika olarak benimseyen, bir afet anında gerek merkezde ve gerekse yerel ölçekte etkili bir afet yönetimi uygulamasını sağlayan yeni bir temel afet yasasına ivedilikle ihtiyacı bulunmaktadır. Bu nedenle halen yürürlükte olan 7269 Sayılı Kanun, daha sonra çıkarılan 4123 ve 4133 Sayılı Kanunlar birleştirilmeli ve yeni bir çerçeve yasa hazırlanmalıdır.

Deprem saniyeler ile ölçülen çok kısa bir süreçtir. Bu süreçte yapılacakların sayısı yok denecek kadar azdır. Bu nedenle, ◆Deprem Öncesi Çalışmalar◆ son derece önem taşımaktadır.

Deprem öncesi çalışmalar zamanında, yerinde, yeterli, sürekli ve bilimsel temele dayalı olarak doğru ve iyi yapılırsa deprem sonrası çalışmalar da o denli az olur ve depremin yıkıcı etkisi en aza indirgenir. Deprem öncesi ve esnası yapılması gereken çalışmalar ve önerilerimiz aşağıda özetlenmiştir:

1) Yeni bir deprem politikası oluşturulmalı devlet politikası olarak uygulanmalıdır.

2) Bilimsel çalışmaları koordine etmekle sorumlu bir ◆Deprem Araştırma Kurulu◆ oluşturulmalıdır. Bu kurul aynı zamanda ulusal deprem politikalarının tesbiti için çalışmalar yapmalıdır. Uygun görüldüğünde Uluslararası Afet Bilgi Sistemlerinden yararlanabilecek bir ◆Ulusal Afet Bilgi Sistemi◆ kurulmalıdır.

3) Afet Yönetim Sistemine doğrudan veya dolaylı olarak katkı sağlayan kuruluşlar arasında koordinasyon sağlanması çok önemli bir husustur. Etkin bir koordinasyon sağlanabilmesi için Afet İşleri Genel Müdürlüğü, Sivil Savunma Genel Müdürlüğü ve Deprem Araştırma Kurulu, Başbakanlığa bağlı bir Müsteşarlık, Başkanlık ya da bir Bakanlık şeklinde yeni bir idarî yapıya kavuşturulmalıdır.

4) Gecekondulaşma ve kaçak yapılaşmayı teşvik eden imar affı politikasından kesinlikle vazgeçilmelidir.

5) 3194 Sayılı İmar Yasası deprem bölgelerinde çağdaş alan kullanım planlama esaslarını, planları yapan, yaptıran, plana aykırı hareket edenlerin sorumlulukları ve bunlara uygulanacak cezai müeyyideleri de kapsayacak şekilde yeniden düzenlenmelidir. Afetlere karşı dayanıklılığı sağlayacak teknik önlemleri içeren ve güçlü bir yapı kontrol sistemi ile donatılmış olan imar mevzuatı bundan sonra yapılacak her türlü yeni yapılaşmanın deprem afetine karşı sigortasını oluşturacak ve gelecek nesillerin can ve mal güvenliğini sağlayacaktır.

6) 1580 Sayılı Belediye Kanunu ve 3030 Sayılı Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun, yerel yönetimlerin doğal afet riskinin belirlenmesi ve zararlarının azaltılması konusundaki görev, yetki ve sorumluluklarını ve aykırı hareket edenlere uygulanacak cezai müeyyideleri de kapsayacak şekilde yeniden düzenlenmelidir.

7) 5442 Sayılı İl İdaresi ve 3360 sayılı İl Özel İdaresi Kanunları afet yönetimi ve yeniden inşaa faaliyetlerine yerel idarelerin aktif biçimde katılımını sağlayacak ve bu hizmetler için yerel kaynakların kullanımına imkan verecek şekilde yeniden düzenlenmelidir.

8) Yapı sigortası sistemi yasal düzenlemeleri yapılarak süratle uygulamaya başlanmalıdır.

9) İdarî yapımızda yapılacak yasal düzenlemelerle kırsal alanda planlı yapılanma statüsü getirilerek yıllarca ihmal edilen bu alanlardaki yapılanmalar disiplin altına alınmalıdır.

10) Tüm illerde belediye teşkilâtları içerisinde bir ◆afet planlaması ve yönetimi◆ birimi oluşturulmalı ve yeni yerleşme alanlarının belirlenmesi, yeni yatırımların yapılacağı alanlar ve altyapı tesislerinin güzergahları gibi konularda, bu birimin görüş ve önerileri esas alınmalıdır. Bu amaç doğrultusunda belediyeler, hem teknik kadro hem de malî açıdan takviye edilmelidir.

11) Kızılay◆ın kuruluş ve teşkilât yapısı son Marmara Depreminde yaşanan sıkıntılar ışığında yeniden gözden geçirilmelidir.

12) 7126 Sayılı Sivil Savunma Kanunu yeniden düzenlenmeli modern donanımlı ve iyi eğitilmiş profesyonel Sivil Savunma Birlikleri tüm ülke sathına yaygınlaştırılmalıdır.

13) Son depremde değişik isimler altında arama ve kurtarma faaliyetlerine katılan gönüllü sivil örgütler teşvik edilmeli ve desteklenmelidir. Bu anlamda, son depremde yapmış oldukları özverili çalışmalar ile büyük takdir toplayan Zonguldak maden işçilerinden, olası felaketlerde de faydalanılabileceği hatırdan çıkartılmamalı ve bu amaç doğrultusunda gerekli araç ve gereçle donatılması için gayret sarf edilmelidir.

14) Sivil Savunma Birlikleri, İl Acil Yardım Ekipleri ve Sivil Savunma yükümlülerinin eğitimleri sürekli olarak yapılmalı ve eğitimler tatbikatlarla pekiştirilmelidir.

15) Sivil Savunma bölge depoları kurularak, gerekli araç-gereç ve malzeme stokları yapılmalı ve yurt düzeyinde etkin bir Haber Alma ve İkaz Sistemleri, ilgili sivil ve resmi kuruluşlar ve amatör telsizciler cemiyeti ile koordine edilerek kurulmalıdır.

16) Belediyelerdeki itfaiye teşkilâtları bir afet anında kurtarma ve ilk yardım yapacak şekilde yeniden örgütlenmeli, donatılmalı ve eğitilmelidir.

17) Belediyelerin ve gönüllü kuruluşların deprem bölgelerine yapacakları her türlü yardıma destek sağlanmalıdır. Ayrıca afete uğramış belediyelere, diğer Belediyeler tarafından yapılacak her türlü yardımı kolaylaştıracak yasal düzenleme getirilmelidir.

18) Deprem konusunda Kamu Kurum ve Kuruluşlarıyla Üniversitelerin yapacağı araştırma çalışmaları yönetmelikler de açıkça belirlenmelidir. Böylece sınırlı parasal kaynakların daha etkili ve verimli bir şekilde kullanımı sağlanacaktır.

19) Bütçe içerisine alınan Afetler ve Sivil Savunma Fonları mutlaka serbest bırakılmalıdır. Yeni kaynaklar yaratılmalıdır.

20) Afet riski yüksek olan bölgelerden başlamak üzere mevcut yapı ve altyapıların afetler olmadan önce güçlendirilmesi ve yenilenmesi çalışmalarına kamu binalarından başlayarak önem ve öncelik verilmeli ve bu amaç için yeterli iç ve dış kaynak bulunarak özel bir uygulama projesi hazırlanmalıdır.

21) Planlama ve yapı sektöründe görev alan şehir plancılığı, mimar, inşaat, jeoloji, jeofizik, makina ve elektrik mühendisliği gibi uzmanlık alanlarının yetki ve sorumluluklarını belirleyen meslek yasaları çıkarılmalıdır. Bu yasalarda, Meslek Odalarına üyelerini denetleme yetkisi verilmeli, gereği yerine getirilmez ise, Odalar da sorumlu tutulmalıdır.

22) Ülkemizde sağlıklı yapılaşma için yeterli sayıda mimar, mühendis ve teknik eleman bulunmaktadır. İnşatlarda mimar, mühendis, tekniker kalifiye usta-işçisinin istihdamını sağlayacak yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

23) Bağımsız ve uzman bir meslek kuruluşu olarak İnşaat Müteahhitleri Odası kurulmalı ve müteahhitler meslek ilkeleri açısından denetlenmelidir. Müteahhitlik sistemi değiştirilerek, yetki ve sorumlulukların belirleneceği bir hukuki sisteme kavuşturulmalıdır.

24) Yurt çapında hazır beton kullanımı zorunlu hale getirmek için gerekli yasal düzenlemeler yapılmalı ayrıca, İnşaat yapı sektöründe kullanılan kum, çakıl, çimento, demir ve tuğla gibi inşaat malzemeleri ile hazır betonun standartlara uygun üretimi, akredite kuruluşlar tarafından sürekli denetlenmelidir. Bunlara uymayanlar için cezai müeyyideler getirilmelidir.

25) İskâna açılacak yeni yerleşim alanları, sanayi tesisleri ve her tür yapılaşmada arazi kullanım planları hazırlanmalı, zemin etütleri mutlaka yapılmalıdır. Bu zorunluluk Yasalarla güvence altına alınmalıdır.

26) Doğurabileceği (zemin büyütmesi, farklı oturma, sıvılaşma) gibi ek tehlikeler ciddiyle incelenmeden, dolgu, yumuşak zemin ve fay üzerinde enine geçen yapılara, gerekli şartlar sağlanmadıkça kesinlikle izin verilmemelidir.

- 27) Deprem riski yüksek olan bölgelerde, heyelan, kaya düşmesi ve çığ olabilecek alanlar yerleşime açılmamalıdır.
- 28) Deprem sonrası çalışmalar için ilgili kurumlarla meslek odaları arasında işbirliğine gidilmeli, olası bir depreme karşı acil barınma, gıda ve sağlık gibi konularda önceden hazırlık plan ve programları oluşturulmalıdır.
- 29) Doğal afet ve depremin doğurabileceği zararların azaltılması konusunda toplumun bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesi amacıyla sürekli, etkili ve yaygın eğitim programları hazırlanarak ciddiyle uygulanmalıdır. Ayrıca doğal afetler konusu millî eğitimin müfredat programı içerisine alınmalıdır.
- 30) Mimar, şehir plancısı, mühendis, yer bilimci yetiştiren Üniversitelerin dört yıllık eğitim programları Türkiye'nin sahip olduğu doğal afet tehlikesi dikkate alınarak yeniden düzenlenmelidir.
- 31) Depreme karşı bir önlemler rehberi hazırlanmalı, yazılı ve görsel yayınlarla halk bilgilendirilmelidir.
- 32) Depreme dayanıklı yeni yapı sistemleri araştırılmalı ve geliştirilmelidir. Halk depreme dayanıklı yapı yapılması konusunda sürekli bilgilendirilmelidir.
- 33) Deprem sonrasında toplumda oluşan psikolojik rahatsızlıkların giderilmesi için rehabilitasyon çalışmalarına ağırlık verilmelidir. Ayrıca, eğitimin aksamaması için gerekli tedbirler alınmalıdır.
- 34) Depremden en fazla etkilenen çocuklarımızın uzun bir zaman deprem etkisinden kurtulamayacakları bir gerçektir. Okullara deneyimli, birikimli yeni öğretmenlerin atanmasında fayda vardır. Onların psikolojik durumlarını anlayan, öğretmenler sayesinde çocuklarımızı yeniden kazanmamız mümkün olacaktır.
- 35) Afet anında iletişim çok önemlidir. Bir afet anında, kesilmeyecek bloke olmayacak, hızlı ve etkili bir haberleşme sistemi kurulmalıdır.
- 36) Deprem sonrası Tüpraş'ta çıkan yangından hareketle, deprem bölgelerinde tehlike yaratabilecek her türlü tesisin mümkünse deprem riski az olan bölgelere taşınması, mümkün değilse bu mahallerde deprem senaryolarına ve yangın söndürme araçlarının modernize edilmesine gereken önem verilmelidir.
- 37) Hasar tespit çalışmaları çok sağlıklı bir biçimde, yetmiş tecrübeli elemanlarca yapılmalıdır.
- 38) Depremzede vatandaşlarımızın Mahkemelere başvurarak açmış olduğu deprem davaları bölgedeki mahkemeleri kilitleyecek ve davalar bakılamaz duruma gelecektir. Acilen, deprem bölgesine Savcı, Hakim ve adliye personeli gönderilmelidir.
- 39) Kentlerimiz için hazırlanan deprem senaryoları geliştirilmelidir.

Başkan	Başkanvekili
<i>Atilla Mutman</i>	<i>Teoman Özalp</i>
İzmir	Bursa
Sözcü	Kâtip
<i>M. Zeki Çelik</i>	<i>Sefer Ekşi</i>
Ankara	Kocaeli
Üye	Üye
<i>Ersoy Özcan</i>	<i>Yaşar Dedelek</i>

Bolu	Eskişehir
Üye	Üye
<i>Abdülkadir Aksu</i>	<i>Fadlı Ağaoğlu</i>
İstanbul	İstanbul
Üye	Üye
<i>Cumali Durmuş</i>	<i>Sabahattin Yıldız</i>
Kocaeli	Muş
Üye	Üye
<i>Osman Fevzi Zihnioğlu</i>	<i>Nevzat Ercan</i>
Sakarya	Sakarya
	Üye
	<i>Hasan Suna</i>
	Yalova

RAPORUN DİZİ PUSULASI

- 1- 1.09.1999 tarihli Bolu Valiliğinin 17.08.1999 tarihli Depremle İlgili Son Durum Raporu. (32 sayfa)
- 2- Bolu Valiliği 17 Ağustos Depremi ile ilgili brifing (18 sayfa)
- 3- 01.09.1999 tarih ve 81949.1/99 sayılı Bolu Valiliği Emniyet Müdürlüğü yazısı. (3 sayfa)
- 4- 6.09.1999 tarih ve 4 sayılı Başkent Üniversitesi'nin raporu. (9 sayfa)
- 5- 6.09.1999 tarih ve 5 sayılı Gölcük Belediye Başkanlığının yazısı. (8 sayfa)
- 6- 6.09.1999 tarihli Türkiye Kızılay Derneği Genel Müdürlüğü'nün yazısı. (1 sayfa)
- 7- 7.09.1999 tarih ve 347 sayılı İçişleri Bakanlığı Sivil Savunma Genel Müdürlüğü'nün yazısı. (1 sayfa)
- 8- 8.09.1999 tarih ve 1460 sayılı Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Karayolları Genel Müdürlüğü'nün yazısı. (1 sayfa)
- 9- 8.09.1999 tarih ve 952 sayılı TMMOB'un yazısı. (1 sayfa)
- 10- 10.09.1999 tarih ve 10310 sayılı Bayındırlık ve İskân Bakanlığı, Afet İşleri Genel Müdürlüğü'nün yazısı. (1 sayfa)
- 11- 13.09.1999 tarih ve 8441 sayılı Ulaştırma Bakanlığı, Telsiz Genel Müdürlüğü'nün yazısı. (1 sayfa)
- 12- 13.09.1999 tarih ve 1013 sayılı Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü'nün yazısı. (1 sayfa)
- 13- 13.09.1999 tarih ve 410-3682 sayılı TMMOB'un yazısı. (1 sayfa)
- 14- 13.09.1999 tarih ve 982 sayılı TMMOB'un yazısı. (1 sayfa)

- 15- 14.09.1999 tarih ve 3436 sayılı Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün yazısı. (1 sayfa)
- 16- 14.09.1999 tarihli Balıkesir Üniversitesi Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Sabri Savaş'ın depremle ilgili raporu. (11 sayfa)
- 17- 16.09.1999 tarih ve Bolu Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliğinin yazısı.(1 sayfa)
- 18- 15.09.1999 tarihli Bolu Valiliğinin brifing notları. (38 sayfa)
- 19- 17.09.1999 tarihli Bolu-Düzce Ticaret ve Sanayi Odasının bilgi notları. (42 sayfa)
- 20- 17.09.1999 tarihli Sakarya Valiliği Kriz Merkezi Basın Bürosunun bilgi notları.(43 sayfa)
- 21- 18.09.1999 tarih ve 53/99 sayılı Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezinin yazısı. (4 sayfa)
- 22- 20.09.1999 tarih ve 18859 sayılı TÜPRAŞ Genel Müdürlüğünün raporu. (7 sayfa)
- 23- 22.09.1999 tarihli ODTÜ Jeoloji Mühendisleri Odasının raporu. (26 sayfa)
- 24- 23.09.1999 tarih ve A.01./909 sayılı TBMM Başkanlığınca komisyona sunulan CHP'nin deprem raporu. (7 sayfa)
- 25- 27.07.1999 tarihli İzmir İtfaiye Daire Başkanlığı, Kurtarma ve Eğitim Merkezi Ana Plan Çalışmasına ilişkin açıklamalar. (2 dosya)
- 26- Hazım Kantarcı'nın "Toplam Kalite Yönetimi ve Toplum Kalitesi" başlıklı kitabı. (1 adet)
- 27- 30.09.1999 tarihli Ulaştırma Bakanlığının yazısı (1 sayfa)
- 28- 28.09.1999 tarihli Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığının deprem sonrasında Bolu, Kocaeli, Sakarya, Yalova ili geçici sonuçlara ilişkin verileri. (36 sayfa)
- 29- 22.09.1999 tarih ve 040/99 sayılı "TRAC Telsiz ve Radyo Amatörleri Cemiyeti Genel Merkezinin Afet Haberleşme Hizmeti konulu yazısı. (72 sayfa)
- 30- 5.10.1999 tarihli Türkiye Hazır Beton Birliğinin, "Türkiye'de hazır beton" konusuna ilişkin raporu. (1 klasör)
- 31- 5.10.1999 tarihli Jeoloji Mühendisleri Odası Bilimsel Teknik Kurulu Üyesi Ramazan Demirtaş'ın İzmit Körfezi depremi hasarının ağır olmasında nelerin etkin olduğuna ilişkin raporu. (8 sayfa)
- 32- 4.10.1999 tarih ve 1115 sayılı TMMOB'un yapı denetimi ve sorumluluk kanun tasarisına ilişkin görüşü. (2 sayfa)
- 33- 5.10.1999 tarihli İbrahim Yaşar Dedelek'ın 17 Ağustos 1999 tarihli deprem ile ilgili raporu. (10 sayfa)
- 34- 12.10.1999 tarihli Bağcılar Kaymakamlığının deprem sonrası durum raporu. (107 sayfa)
- 35- 12.10.1999 tarihli Bursa Valiliğinin Marmara depremi çalışma raporu. (40 sayfa)

- 36- 12.10.1999 tarihli ORDOS (Ortadoğu Doğa Sporları Derneği) deprem sonrası saptanan sorunlara ilişkin raporu. (8 sayfa)
- 37- 6.10.1999 tarih ve 9179 sayılı Türk Tabipleri Birliğine bağlı İstanbul Tabipler Odasının değerlendirme raporu. (6 sayfa)
- 38- 11.10.1999 tarih ve 159 sayılı Kadastro Mühendisleri Odası Bursa Şubesinin deprem raporu. (3 sayfa)
- 39- 12.10.1999 tarihli İller Bankası 2 Bölge Bursa Müdürlüğünün deprem sonrası çalışma raporu. (6 sayfa)
- 40- 12.10.1999 tarih ve 011/1156 Mimarlar Odası'nın depremle ilgili raporu. (28 sayfa)
- 41- 12.10.1999 tarih ve 31 sayılı Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezinin yazısı. (38 sayfa)
- 42- 15.10.1999 tarih ve 3877 sayılı Türkiye Bankalar Birliğinin yazısı. (1 sayfa)
- 43- 15.10.1999 tarih ve 2670/A1 sayılı Nuh Beton A.Ş.'nin yazısı.(1 sayfa)
- 44- Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezinin Marmara Bölgesi depremine ilişkin yapılan mevzuat düzenlemelerine ilişkin kitapçık.
- 45- Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü, İzmir 16. Bölge Müdürlüğünün İzmir İline ait deprem ve sel baskınları ile ilgili çözüm ve önerilere ilişkin kitapçık.
- 46- 20.10.1999 tarih ve 3 sayılı Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezinin yazısı. (3 sayfa)
- 47- 20.10.1999 tarih ve 1982 sayılı Yükseköğretim Kurulu Başkanlığının yazısı. (5 sayfa)
- 48- 20.10.1999 tarih ve 25680 sayılı Yükseköğretim Kurulu Başkanlığının yazısı. (1 sayfa)
- 49- 27.10.1999 tarih ve 70390 sayılı Adalet Bakanlığı, Personel Genel Müdürlüğünün yazısı. (1 sayfa)
- 50- 31.10.1999 tarih ve 4 sayılı Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezinin yazısı. (6 sayfa)
- 51- 27.10.1999 tarih ve 06.99.0300 sayılı TMMOB Şehir Plancıları Odasının yazısı (5 sayfa)
- 52- 28.11.1999 tarihli Adana Valiliğinin yazısı. (13 sayfa)
- 53- 27.10.1999 tarih ve 336 sayılı Muş Valiliğinin depremle ilgili çalışmalarına ilişkin yazı. (21 sayfa)
- 54- 26.10.1999 tarihli Varto Belediye Başkanlığının deprem konutları ile ilgili yazısı. (17 sayfa)
- 55- 2.11.1999 tarih ve 6 sayılı Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezinin yazısı (19 sayfa)
- 56- 3.11.1999 tarih 5175 sayılı Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığının yazısı (2 sayfa)
- 57- 5.11.1999 tarih ve 9 sayılı Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezinin yazısı. (4 sayfa)
- 58- 8.11.1999 tarih ve 5225 sayılı Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığının yazısı. (2 sayfa)
- 59- 8.11.1999 tarih ve 2073 sayılı Millî Eğitim Bakanlığı Savunma Sekreterliğinin yazısı. (1 sayfa)

- 60- 8.11.1999 tarih ve 9791 sayılı İçişleri Bakanlığının İller İdaresi Genel Müdürlüğünün yazısı. (2 sayfa)
- 61- 11.11.1999 tarih ve 4 sayılı Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezinin yazısı. (9 sayfa)
- 62- 9.11.1999 tarih ve 1122 Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Esnaf ve Sanatkârlar Genel Müdürlüğünün yazısı (1 sayfa)
- 63- Jeofizik Mühendisleri Odası Prof. Dr. Ali Keçeli'nin Deprem Hasarlarının Azaltılması İçin Zemin Etüdüleri İlkeleri Üzerine kitapçık.
- 64- 16.11.1999 tarih ve 996 sayılı Bayındırlık ve İskân Bakanlığının yazısı. (3 sayfa)
- 65- 11.11.1999 tarih ve 296 sayılı Muş Varto Belediye Başkanlığının yazısı. (3 sayfa)
- 66- 17.11.1999 tarih ve 212 sayılı İstanbul Valiliğinin yazısı (1 sayfa)
- 67- 29.11.1999 tarihli İçişleri Bakanlığı Sivil Savunma Genel Müdürlüğünün, Sivil Savunma başlıklı yazısı. (37 sayfa)
- 68- 29.11.1999 tarihli Anadolu Lastik Sanayii ve Ticaret A.Ş.'nin Kaynaşlı depremine ilişkin raporu. (14 Sayfa)
- 69- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı 02.12.1999 tarih ve 7507 sayılı yazısı. (1 Sayfa)
- 70- 30.11.1999 gün ve 8108 sayılı Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Teşkilâtlandırma Genel Müdürlüğü'nün yazısı. (3 Sayfa)
- 71- 03.12.1999 gün 19816 Sayılı Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı'nın yazısı. (2 Ek)
- 72- 28.08.1999 tarihli Karayolları Genel Müdürlüğü'nün Bolu Tüneli ve Viyadüklere ait bilgi notu. (46 Sayfa)
- 73- 07.12.1999 tarih itibarıyla Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'nın 17.08.1999 depremi kesin hasar tespit durumu ve prefabrik konut izleme tablosu (2 Sayfa).
- 74- Bayındırlık ve İskân Bakanlığının 7.12.1999 tarihi itibarıyla 12.11.1999 tarihinde Düzce'de meydana gelen deprem sonrası kesin hasar tespitine ilişkin tablosu (1 Sayfa).
- 75- 08.12.1999 tarih 363 sayılı MTA Genel Müdürlüğü'nün yazısı (3 Sayfa)
- 76- İstanbul Valiliği'nin afetlerde yapılacak işler ile ilgili çalışma rehberi (1 Klasör).
- 77- 13.12.1999 tarih ve 15620 sayılı Afet İşleri Genel Müdürlüğü'nün yazısı (1 Sayfa).
- 78- 16.12.1999 tarihli Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezi'nin yazısı (3 Sayfa).
- 79- İstanbul Valiliği Komşu İllere Yardım ve Koordinasyon Merkezinin 17.08.1999 depremi çalışma raporu.

